

ÅRSRAPPORT 2016

Kvaløy kirke 50 år

NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMMERÅD

DEN NORSKE KIRKE

INNHold

1 LEDERS BERETNING	4
2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	7
2.1 Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget	7
2.2 Omtale av organisasjon	8
2.3 Organisasjonsstruktur	9
3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	10
3.1 Gudstjenesteliv	11
3.1.1 Den norske kirke som folkekirke og oppslutningen om denne	11
3.1.2 Vigselse og gravferd	12
3.1.3 Kunst- og kulturuttrykk i kirken	13
3.1.4 Samisk kirkeliv	17
3.1.5 Kvensk kirkeliv	19
3.2 Dåp og trosopplæring	20
3.2.1 Trosopplæringstilbud 0-18 år	20
3.2.2 Ung i kirken	23
3.3 Folkekirken engasjerer seg i samfunnet	24
3.3.1 Diakoni.....	24
3.3.2 Inkluderende kirkeliv	26
3.3.3 Grønne menigheter.....	27
3.3.4 Misjon	27
3.3.5 Samarbeidsråd for kristne kirker i Barentsregionen	28
3.3.6 Kirken og publisering på internett.....	29
3.4 Flere får lyst til å jobbe i kirken	30
3.4.1 Rekruttering til prestetjenesten	30
3.4.2 Veien til prestetjeneste – VTP	32
3.4.3 ABV / AVU / Veiledning.....	33
3.4.4 Studietur.....	34
3.4.5 Rekruttering til annen vigslet tjeneste.....	34
3.4.6 Frivillighet	35
3.4.7 Forvaltning av tilskuddsmidler	35
4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	37
4.1 Styring og kontroll	37
4.1.1 Arbeidsgiverfunksjon for prestene	37
4.1.2 Konsekvenser av arbeidstidsavtalen for prestene	37
4.1.3 Gjennomgang av beredskapsordningen.....	38
4.1.4 Rekrutteringsboliger.....	38
4.1.5 Prosess 2017.....	39
4.1.6 HMS.....	39
4.1.7 Likestilling	40
4.1.8 Samfunnssikkerhet og beredskap	41
4.1.9 Revisjonsmerknader fra riksrevisjonen	42
4.1.10 Fellesføringer for styring og ledelse i staten	42
5 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	43
6 ÅRSREGNSKAP	44

LEDERS BERETNING 2016

Sittende Nord-Hålogaland bispedømmeråd ble konstituert i januar 2016 og er blant annet sammensatt av medlemmer fra listene til nominasjonskomiteen og Åpen folkekirke, og har nordsamisk representant. Rådet representerer et bredt teologisk spektrum, inkludert ulike syn på kvinnelige prester og likekjønnet ekteskap. Rådet er dermed et speilbilde av dagens situasjon i Den norske kirke. I rådet, som i kirka, står vi sammen om å fremme et felles formål, *Mer himmel på jorda*, uttrykt i respektfull samhandling. Leders vurdering er at Nord-Hålogaland bispedømmeråd har lyktes med dette i 2016. Året 2016 har representert en innkjøringsfase med hensyn til klargjøring av ulike formelle ansvarsområder i forholdet mellom administrasjon og råd, eksempelvis utarbeidelse av saksliste i arbeidsutvalg til bispedømmerådsmøtene og gjennomgang av tidsfrister.

I 2016 har rådet lagt sine møter til Bispegården i Tromsø. Dermed har dette rådet gått bort fra tidligere praksis med leie av hotell-lokaler. Det har betydd en markering av helheten administrasjon og råd, samt representert en besparelse. Leder, sammen med biskop, har også vært aktiv i å få bevart og vernet hele eiendommen Bispegården i Tromsø, slik at planlagt utbygging av eneboliger på tomta ikke skulle skje. Hele eiendommen har en svært høy nasjonal kulturhistorisk verdi. Saken om vern av eiendommen Bispegården har bidratt til å forsterke det positive samarbeidet med Tromsø kommune. Bispedømmet er blitt møtt med den største velvilje, og Tromsø kommune har nylig vedtatt en plan for vern av tomt og bygning.

Året 2016 i Nord-Hålogaland bispedømme har også vært utfordrende. Men ettersom årsrapporten formidler status for en rekke delområder, vil vi her kort kommentere at antall gudstjenester i bispedømmet er stabilt, mens det er nedgang i gudstjenestedeltakelse. Målet om at kirken skal formidle og tilby trosopplæring til alle barn er delvis nådd. Vi ser at trosopplæringen har størst oppslutning blant barn i førskolealder samt konfirmantene. Når det gjelder barn i skolealder, og de over 15 år, er oppslutningen vesentlig lavere enn ønsket. Dåpshandlinger og antall konfirmerte viser en nedgang fra 2015.

Over 1500 (0,8%) av bispedømmets medlemmer meldte seg ut i 2016. Dette er en tredobling fra 2015.

Vi ser også nedgang i antall frivillige medarbeidere i bispedømmet. Det gjelder frivillige i planlegging og gjennomføring av gudstjenester. Dette utfordrer oss. Deltakelse i gudstjenester er en viktig måte å rekruttere frivillige til andre deler av menighetenes arbeid på. Den norske kirkes svekkede økonomiske situasjon gjør oss mer avhengige av frivillige medarbeidere. Dette har vi fokus på i ulike sammenhenger, under visitaser og i diakonalt arbeid og trosopplæring. Samtidig er vi oppmerksomme på at i et bispedømme der bosetningen er så spredt som i Nord-Hålogaland, er det vanskeligere å basere seg på frivillige medarbeidere enn i strøk med tettere bosetning.

I 2016 har endringer i vår kirkes rammevilkår slått sterkt inn i vårt bispedømme; ny arbeidstidsordning, bortfall av boplikt for prester kombinert med lønnsøkning for prestene i tilknytning til det. Beredskapsordningen er lagt om. Vi risikerer også rekrutteringsproblemer fordi boligordningen er endret. De økonomiske utfordringene som disse medfører, må løses på en klok og bærekraftig måte.

Høsten 2016 ble det arrangert studietur til Tyskland for alle ansatte i bispedømmet. Dette var svært vellykket, både som studium og som personaltiltak. Studieturen var knyttet til studieopplegget «Reformasjon nå», som de fleste av våre ansatte deltar på. De fleste av våre diakoner og diakoniarbeidere har deltatt i studiet «Diakoni og ledelse».

Bispedømmet har vært engasjert i samarbeid om studiet «Tro og livssyn i Sápmi – før og nå». Her deltok omlag 20 av våre ansatte. Det er viktig at de ansatte har et bevisst forhold til samisk språk og kultur. Mange prester har lært liturgiske ledd på samisk. Det er imidlertid vanskelig å finne rom for tilfredsstillende utdanning i samisk for våre ansatte som arbeider i forvaltningsområdet for samelovens språkregler.

Den mest utfordrende saken har vært bispedømmets negative økonomiske utvikling i 2016. Den økonomiske situasjonen ble et viktig tema allerede på marsmøtet, etter konstitueringen i januar. Det mest virksomme sparemidlet fremstod på personalsiden, blant annet med sterk styring av stillingsvakanser i alle prosti.

Den alarmerende økonomiske situasjonen førte til at rådet i møte den 11. oktober 2016 vedtok utlysnings- og ansettelsesstopp. Rådet vedtok at ingen nye medarbeidere skulle ansettes «før bispedømmerådet har en plan for hvordan en skal ta inn underskuddet».

I november-desember-møtet fastholdt rådet i hovedsak sin utlysnings- og ansettelsesstopp inntil godkjent budsjett for 2017 var vedtatt. Videre ble det besluttet at budsjettforslaget for 2017 skulle være reelt og i balanse, og at overforbruk 2016 skulle fordeles over to år.

Leder og biskop fremmet sommeren/høsten forslag om et ressurs- og strukturutvalg som skulle evaluere hele stillingsstrukturen i bispedømmet og anbefale en mer effektiv ressurs- og personalutnyttelse. Dette utvalget er i gang med arbeidet, og rapport kommer høsten 2017.

Vi arbeider målbevisst med rekruttering, selv om vi i 2016 og i en periode framover ikke har mulighet til å ansette slik ønskelig. Det er viktig å sørge for at det skal være attraktivt å arbeide i vårt bispedømme. Samtidig er det viktig å holde kontakten med både unge og godt voksne mennesker som er åpne for kirkelig tjeneste i Nord-Hålogaland.

Og på veien mot en balansert økonomi vil nok året 2017 fortsette å by på utfordringer. Men ved å vite hva vi har av ressurser, og hvordan disse mest effektivt kan utnyttes, vil også tryggere arbeidsforhold kunne skapes. Arbeidet bygges ut fra det vi har. Samtidig vil en omstrukturering også kunne bidra til nytenkning og kreativitet, både for kirkens ansatte og for folkekirkens medlemmer.

Tromsø, 13. mars 2017

Kai Krogh

Leder Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Olav Øygard

Biskop

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

2.1 Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Hålogaland bispedømme ble utskilt fra Nidaros bispedømme i 1804. Inntil 1952 omfattet bispedømmet Nordland, Troms og Finnmark fylker. Nord-Hålogaland bispedømme ble opprettet i 1952 ved at Hålogaland bispedømme ble delt og er ett av 11 bispedømmer i Norge. Bispedømmerådet har 11 medlemmer inkludert nordsamisk representant. Sammen med de andre bispedømmerådene utgjør rådet Kirkemøtet. Biskopene utgjør Bispemøtet. I perioden fra 1952 til i dag har Nord-Hålogaland bispedømme hatt 7 biskoper.

Tilknytningsform

Nord-Hålogaland bispedømme er underlagt Kulturdepartementet og er i avgrensede saker underlagt Kirkemøtet.

Myndighet og ansvarsområde

Myndighet og ansvarsområde for biskop og bispedømmerådet følger blant annet av Kirkeloven, gravferdsloven, tjenesteordning for biskop og menighetsprest. Tilsettingsreglementet samt økonomiinstruksen og tildelingsbrev er også viktige dokument som sier mye om myndighet og ansvarsområde.

Bispedømmet ledes av to organ: biskopen og bispedømmerådet. Det er felles administrasjon ledet av stiftsdirektør med kontorsted i Tromsø.

Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet rettet mot alt som kan vekke å nære det kristne livet i menighetene. Rådet skal fremme samarbeid mellom de ulike menighetsråd og andre lokale grupper innen bispedømmet. Bispedømmerådet fordeler statlig tilskudd til trosopplæring og særskilte stillinger innen diakoni og undervisning. Bispedømmerådet kan opprette og nedlegge stillinger innenfor tildelt ramme. Det tilsetter proster, menighetsprester, prostiprester samt fengselsprest og studentprest. I tillegg er bispedømmerådet arbeidsgiver for de tilsatte ved bispedømmekontoret og samiske kirketolker. Biskopen leder prestedtjenesten og stiftsdirektør er utøvende myndighet for bispedømmerådet og er daglig leder for bispedømmeadministrasjonen.

Overordnet mål

Bispedømmeråd og biskop har lagt til grunn de mål og føringer som er gitt av departementet, Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet samt handlingsplanen for bispedømmet legges også til grunn for virksomheten og aktivitetene.

Kirkemøtet vedtok ny visjon i 2014 «Mer himmel på jord». De områdene som er mest synlige er:

- Prestetjeneste
- Gudstjenester og kirkelige handlinger
- Dåp, trosopplæring og undervisning
- Kirkemusikk og kultur
- Diakoni
- Misjon

- Tilskuddsforvaltning, godkjenningssaker og oppgaver knyttet til gravferdslov og forskrift.

Bispedømmerådet ønsker å være folkekirke der folk bor.

Samarbeid med andre

I Nord-Hålogaland bispedømme er det 62 sokn, utenom Svalbar, fordelt på 43 kommuner. Troms fylke består av 24 kommuner og Finnmark fylke består av 19 kommuner.

Bispedømmerådet samarbeider med kristelige organisasjoner og har et formelt samarbeid med misjonsorganisasjonene som er tilknyttet SMM (samarbeid for menighet og misjon).

2.2 Omtale av organisasjon

Ledelsesstruktur

Nord-Hålogalands biskop og bispedømmeråd har felles administrasjon som er lokalisert til Tromsø. I bispedømmet er det 9 prosti, som hver ledes av en prost. Hvert prosti er eget tjenesteområde for prestene. Proster og prester er lokalisert på lokale menighetskontor sammen med menighetenes/fellesrådenes stab. Nord-Hålogaland bispedømmeråd er også arbeidsgiver for samiske kirketolker, 5 deltidsstillinger, lokalisert til Tana, Karasjøk, Kautokeino, Masi og Kåfjord.

Bispedømmekontoret er organisert i tre avdelinger; kirkefag, personal og økonomi, med hver sin avdelingsleder.

De øvrige kirkelige tilsatte har i hovedsak fellesrådet som sin arbeidsgiver.

Antall ansatte og årsverk fordelt på henholdsvis prestedtjenesten og annen virksomhet

Bispedømmerådet har 93 stillingshjemler på presteskabet (inkludert rådgiver for samisk kirkeliv og rådgiver for integrering), 14 stillingshjemler ved bispedømmekontoret og 5 deltids stillingshjemler for samiske kirketolker. Av etatstatistikken pkt. 5.1 fremgår årsverkfordelingen, hvor totalt 93,7 årsverk er fordelt på 78,0 årsverk for presteskabet og 15,7 årsverk ved bispedømmekontoret.

Lokalisering

Nord-Hålogaland bispedømme er geografisk sammenfallende med Troms og Finnmark fylker samt Svalbard. Antall innbyggere i Troms og Finnmark er 238 998. Av disse er 186 473 innbyggerne medlemmer av Den norske kirke. Dette utgjør 78,02 % av befolkningen i bispedømmet. Innbyggere på Svalbard inngår ikke i disse tallene.

2.3 Organisasjonsstruktur

Volumtall for bispedømmet

Prosti	Ant. sokn	Medl. i DNK 2015	Medl. i DNK 2016	Ant. innb. 2015	Ant. innb. 2016
Tromsø domprosti	10	55 153	54 896	74 970	75 762
Trondenes prosti	13	26 064	26 043	33 227	33 243
Senja prosti	6	16 241	16 144	19 473	19 599
Indre Troms prosti	6	16 519	16 383	19 718	19 742
Nord-Troms prosti	6	13 914	13 809	16 005	15 922
Alta prosti	4	17 904	17 889	21 928	22 102
Hammerfest prosti	7	13 750	13 578	18 444	18 438
Indre Finnmark prosti	5	11 311	11 189	13 390	13 483
Varanger prosti	5	15 617	15 346	21 843	21 735
Sum	62	186 473	185 247	238 998	240 026

Utvalgte volumtall

Volumtall for bispedømmet	2014	2015	2016
Antall døpte	1 783	1 803	1 617
Antall konfirmerte	2 096	2 116	1 904
Antall kirkelige vigslar	421	379	356
Antall kirkelige gravferder	1 927	1 946	1 963
Antall gudstjenester totalt	4 298	4 347	4 429
Samlet antall gudstjenestedeltakere	299 876	300 064	293 374

Kilde: SSB

Tabellen viser volumtall for bispedømmets aktiviteter siste 3 år.

Volumtallene kommenteres nærmere i del III.

Utvalgte nøkkeltall fra Årsregnskapet

Nøkkeltall for årsregnskapet	2015	2016	Endring 2015 - 2016
Antall årsverk	96,4	93,7	- 2,7
- herav i prestatjeneste	79,7	78,0	- 1,7
Samlet tildeling post 01	82 896 000	82 098 000	- 798
Utnyttelsesgrad post 01	101,2 %	108,3 %	+ 7,1 %-poeng
Lønns- og driftsutgifter	83 853 286	88 905 886	+ 5 052 600
Lønnsandel av driftsutgifter	80,3 %	80,2 %	- 0,1 %-poeng
Lønn og godtgj. per årsverk	698 230	760 522	+ 62 292

Tabellen viser nøkkeltall basert på informasjon fra del VI Årsregnskapet, for de 2 siste år.

Regnskapet for Nord-Hålogaland bispedømmeråd er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Den norske kirkes samfunnsoppdrag er å være en landsdekkende folkekirke. Kirken skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke og være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier. Den norske kirke skal tilby trosopplæring til alle døpte barn.

De strategiske målene for bispedømmerådets arbeid er gitt av kirkemøtet. Analysen av tallene gir en rapport på måloppnåelsen for 2016:

- Gudstjenestelivet blomstrer
- Flere søker dåp og trosopplæring
- Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
- Flere får lyst til å jobbe i kirken

Årsrapporten reflekterer målbare indikatorer i forhold til kirkemøtets og bispedømmets oppsatte mål. Tallene er hentet fra SSB og etatstatistikken. Der hvor Svalbard er tatt med i tallene er det merket med en stjerne.

Tendenser i rapporteringstallene fra 2015 ser ut til å fortsette i 2016. Dette gjelder nedgang i gudstjenestesøkning, vigslar og dåp, og ser ut til å få konsekvenser for antall frivillige som er engasjert. Det kan være feilrapporteringer fra enkelte sokn, men det er dog en tendens som utfordrer bispedømmets karakter som landsdekkende folkekirke. Målene om at oppslutning om gudstjenesten, vigsel, dåp og trosopplæringen skal øke kan oppleves som ambisiøse. Kulturendringer og trender i samfunnet får også betydning for kirkens liv og virke.

Bispedømmet har jobbet målrettet ut fra de ressurser det til enhver tid har vært tilgang til. I neste avsnitt oppsummeres resultater og måloppnåelse for 2016.

3.1 Gudstjenesteliv

3.1.1 Den norske kirke som folkekirke og oppslutningen om denne

Mål: Oppslutningen om gudstjenestene øker og gudstjenestetilbudet holdes oppe

Indikator: *Gudstjenestedeltakelse og gudstjenestefrekvens*

Målet om økt oppslutning om gudstjenestene er ikke nådd.

Målet om at gudstjenestetilbudet skal opprettholdes er nådd for bispedømmet som helhet.

Antall gudstjenester og deltakere

Gudstjenester på søn- og helligdager	2014	2015	2016	Endring 2015-2016
Antall gudstjenester	2 927	3 031	3 073	0,8 %
Antall deltakere	219 302	227 397	217 121	-5,9 %
Antall deltakere pr. gudstjeneste	75	75	71	-5

Kilde: SSB

Gudstjenestedeltakelse, alle gudstjenester	2014	2015	2016	Endring 2015-2016
Antall gudstjenester	4 298	4 347	4 429	1,6 %
Antall deltakere	299 876	300 064	293 374	-3,4 %
Antall deltakere pr. gudstjeneste	70	69	66	-3

Kilde: SSB

Det har i løpet av de siste årene vært en gradvis økning i antall gudstjenester i bispedømmet. Dette gjelder både gudstjenester på søn- og helligdager og det totale antallet gudstjenester. Den prosentvise økningen fra 2015 til 2016 (0,8 % og 1,6 %) er relativt liten sammenlignet med økningen fra 2014 til 2015 (3,6 % og 3,7 %).

Oppslutningen på gudstjenestene på søn- og helligdager faller med 5,9 % dette året. Det totale fallet i gudstjenestedeltakelse er noe mindre, 3,4 % om man teller alle gudstjenestene. Likevel er det et høyt tall. Det kan se ut som det er de ordinære gudstjenestene som har hatt størst nedgang.

Ser man bak tallene for hele bispedømmet finner man store ulikheter mellom prostiene. I Hammerfest prosti har tallet på gudstjenestedeltakere falt med rundt 33 % fra 2015 til 2016. Dette er en dramatisk nedgang. Hammerfest prosti står alene for rundt 60 % av den samlede nedgangen i bispedømmets gudstjenestedeltakelse. Prostiet har i tillegg en kraftig nedgang i antall gudstjenester.

I Alta prosti har gudstjenestetallet gått opp, samtidig som det har vært færre deltagere på gudstjenestene samlet sett. Begge prostier har vært preget av vakanser og vikarbruk i 2016 og peker på den manglende kontinuiteten som en av forklaringene på tallene. I Varanger har små presterressurser gjort at tallet på gudstjenester har falt.

Domprostiets tall viser at strategisk jobbing kan motvirke noen av de negative konsekvensene færre gudstjenester medfører. I prostiet har tallet på gudstjenester gått ned. Totalt antall gudstjenestedeltakere har gått ned, samtidig som tallet på gudstjenestedeltakere pr. gudstjeneste har økt med 10 % i 2016. Prostiet har redusert på gudstjenester som tidligere har

vært dårlig besøkt. Dette har snudd trenden fra året før, der gudstjenestedeltagelsen gikk ned, samtidig som det ble avholdt flere gudstjenester. Det er også verdt å merke seg at endringen i gudstjenestetilbud i prostiet er større enn det som fremkommer av tallene. Årsaken er at gudstjenester på engelsk i regi av Tromsø International Church er med i tallene for Domkirken.

Prostiene i Troms har en svak økning i tallene for 2016. I Finnmark har det vært en markant nedgang. Dette kan skyldes problemer med vakanser. Prostiene i Troms har i større grad hatt stabilitet i bemanningen. Tallene for bispedømmet som helhet skjuler både positive trekk i enkelte prostier og negative trekk i andre.

Det ble i sist årsmelding pekt på at prestestillinger som blir stående ledige over tid fører til at oppslutningen om gudstjenesten går ned. Dette viser også årets tall. Det gir grunn til uro med tanke på at bispedømmet er nødt til å nedbemanne i årene som kommer, og flere prestestillinger vil bli stående ubemannet over lengre perioder. Man må vurdere hvilke grep man må gjøre for å opprettholde gudstjenestefeirende fellesskap og et landsdekkende gudstjenestetilbud. Folkekirken er avhengig av stabil bemanning og trygge økonomiske rammer for å kunne fullføre sitt oppdrag. Dersom trendene som har slått inn i enkelte av prostiene i 2016 fortsetter i 2017, vil det bli vanskelig å nå målene som er satt for gudstjenestefeiring.

Færre gudstjenester og færre deltakere gir seg utslag i det frivillige arbeidet i bispedømmet. (Se kap. 3.4.6). Tallet på frivillige som var med i planlegging og gjennomføring av gudstjenester gikk ned med rundt 150 personer i 2016. Dette kan ha sammenheng med at tallet på gudstjenester gikk ned.

3.1.2 Vigsler og gravferd

Mål: Flere velger kirkelig vigsler og oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe
Indikatorer: *Antall kirkelige vigsler og antall kirkelige gravferder*

Målet om at flere velger kirkelig vigsler er ikke nådd.

Målet om at kirkelig gravferd holdes oppe er nådd.

Antall vigsler og gravferd

Volumtall for bispedømmet	2014	2015	2016	Pst.endring 2015-2016
Antall kirkelige vigsler	421	379	356	-7,3 %
Antall kirkelige gravferder	1 927	1 946	1963	1,2 %

Kilde: SSB

Den markante nedgangen i vigsler i bispedømmet fortsetter også i 2016. Dette er en del av en større trend som gjelder hele landet og som har pågått over flere år.

Antall kirkelige gravferder er fortsatt høyt og stabilt. De fleste prostiene melder at kirkelig begravelse er den klart dominerende seremonien i forbindelse med dødsfall. Enkelte prostier har bortimot 100 % av alle begravelser i området. Den lille økningen i antall begravelser skyldes sannsynligvis at tallet på døde har økt, mer enn at andelen kirkelige begravelser har økt. Oppslutningen om kirkelig begravelse synes å være bortimot så høy som den kan forventes å bli.

3.1.3 Kunst- og kulturuttrykk i kirken

Mål: Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk

Indikator: Antall konserter og kulturarrangement i kirkene

Målet om at kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk er nådd.

Antall konserter og kulturarrangement

Nord-Hålogaland	Totalt antall konserter og kulturarrangement		Deltakere konserter og kulturarrangement		Endring 2015-2016	
	2015	2016	2015	2016	- i antall konserter/kultura.	- i antall deltakere
	1 190	1 245	196 323	244	4,6 %	24,6 %

I alle sokn i Nord-Hålogaland bispedømme har det vært minst én konsert eller ett kulturarrangement i 2016. Antall konserter og kulturarrangementer i bispedømmet er økt med 55. Dette er en oppgang på 4,6 %.

Det totale antallet deltakere på kulturarrangement øker med hele 24,6 %. Tallene for Tromsø gir store utslag. Der er det organiserte turistbesøk i forbindelse med hurtigruteanløp og daglig 1-2 konserter i Tromsdalen kirke. Konsertvirksomheten er utviklet og bygd opp som en merkevare som samler stadig flere. Den markante økningen har antagelig sammenheng med at man har en kunstutstilling bak i kirken. Det anslås i domprostiets rapport at halvparten av de turist- og konsertbesøkende også avlegger denne utstillingen et besøk.

Dette er et eksempel på hvordan kirke og turistnæring har utviklet et konsept sammen som kommer lokalbefolkningen til gode i form av et økt kulturtilbud. Slik virksomhet genererer store summer pr. år til inntekt for den lokale menighet.

Økningen i oppslutning om kunst og kulturarrangement i kirken kan generelt ikke avleses når det gjelder oppslutning om gudstjenestene. Det kan være grunn til å gi dette en grundigere analyse enn denne rapporten gir rom for. En spørsmålsstilling kan være i hvilken grad suksessfaktorene for kunst- og kulturarrangementene har overføringsverdi til gudstjenestelivet. Kan kirken ved å legge opp til bevisst bruk av kunst og kultur i gudstjenesten åpne opp for opplevelser som går utover det en ordinær gudstjeneste gjør?

Dette kan være en målsetting i seg selv. I så fall vil det være interessant å undersøke om det har som konsekvens at det bidrar til økt oppslutning om gudstjenesten.

Kirken som kulturarena har en sterk posisjon i samfunnet. Varierte kulturuttrykk åpner, inviterer og gir mange anledning til å nærme seg kristen tro. Den norske kirke framstår i denne sammenheng som en seriøs kulturinstitusjon og samfunnsaktør.

Norsk salmebok 2013

Sokn som har tatt Norsk salmebok 2013 i bruk	2015	2016
	Antall	Antall
	52 av 66	54 av 63*

*Antall menigheter ble justert i 2016 p.g.a. sammenslåing av sokn.

Antall sokn som har tatt N13 helt eller delvis i bruk er 54. Dette representerer 85,7 % av soknene og er en økning på nesten 10 % fra i fjor.

De menigheter som ikke har tatt i bruk N13 begrunner det med høye kostnader og at utgiftene med dette må innarbeides i budsjettene over et lengre tidsperspektiv. I noen sokn er det skepsis mot å ta N13 i bruk. Dette er mest framtreddende i deler av bispedømmet hvor man har en sterk tradisjon for å bruke Landstads salmebok og Landstads reviderte salmebok og hvor NoS (-85) ennå ikke er fullt innfasert.

Flere av menighetene i Indre Finnmark har samisk som hovedspråk i gudstjenestene. Der har det vært tradisjon for å bruke de to samiske salmebøkene, samt Norsk salmebok fra 1985. Det har derfor ikke blitt prioritert å kjøpe inn den nye norske salmeboken.

Kor for barn og voksne

Tiltak	2015		2016	
	Antall tiltak	Antall deltakere	Antall tiltak	Antall deltakere
Kor for barn	34	579	39	520
Kor for voksne	25	357	20	343

Tallene viser at den kirkelige korvirksomheten er i endring. Antallet kor for barn og unge viser en økende tendens. Det er sannsynlig at økningen kan tilskrives babysang som er et positivt tiltak som knytter og fornyer relasjonen mellom barnefamilier og kirken.

Babysang er et sterkt satsningsområde innenfor trosopplæringen, men tiltaket har ikke et kirkemusikalsk utgangspunkt eller hensikt. Det kan se ut som at trosopplæringens positive arbeidsmåte dekker over det faktum at antall kor for større barn og unge er på vikende front. Denne tendensen har vært synlig over flere år.

Kor for voksne er preget av høy gjennomsnittsalder. Det er generelt vanskelig å rekruttere yngre sangere. Dette er en tendens som har forsterket seg over flere år og indikerer at så vel korsang som menighetssang sakte, men sikkert svekkes.

Mål: Øke kirkelig kulturkompetanse

Indikator: Antall tiltak og deltakere på kompetansehevende tiltak i bispedømmet

Målet om å øke kirkelig kulturkompetanse er delvis nådd.

Kulturseminar

Tiltak	Antall tiltak	Antall deltakere	Antall tiltak	Antall deltakere
Kulturseminar	3	60	1 (2)	40

Kirkemusikerne er den kirkelige yrkesgruppen som har kunstfaglig utdanning. Denne kompetansen kan ivaretas og økes ved at flere av kirkens ansatte og frivillige får innføring og økt innsikt i og bevissthet om kunst- og kulturfeltet.

Et virkemiddel er at alle prosti får tilbud om et kulturseminar. I 2016 ble det arrangert fellesseminar for Alta og Hammerfest prosti. Her deltok prester, kirkemusikere, kirkeverger, diakoner, trosopplæringsansatte og noen frivillige. Målet er bl. a. at samarbeid om kunst- og kulturarrangementer på tvers av sokne- og prostigrenser skal øke i antall og at kvaliteten skal heves. Det er samtidig tenkt at slike tiltak skal smitte over på den enkelte gudstjeneste og gudstjenestelivet generelt.

Fagdager for diakoner, kirkemusikere og trosopplæringsansatte ble ikke gjennomført i 2016. Antall seminar og deltagere er derfor lavere enn i fjor.

Kirkemøtets vedtak om vigsling og liturgisk drakt for kantorer setter en standard for kompetanse og utdanning. Hensikten med dette er å styrke kirkemusikertjenesten. Nord-Hålogaland bispedømme har mange ufaglærte kirkemusikere. Det er vanskelig å få kvalifiserte søkere til disse stillingene.

Flere fellesråd har de siste årene fått trangere økonomi. Dette rammer spesielt kantorstillingene siden de er finansiert 100 % lokalt. Samtidig blir også de ikke-lovpålagte tjenestene rammet. Konsekvensene er kompetanseflukt og lavere kvalitet og gjennomføringsevne på etablerte kirkemusikalske tiltak. Dette går i sin tur ut over gudstjenestelivet. Ufaglærte kirkemusikere har ofte begrensede, instrumentale ferdigheter samt liten teologisk, liturgisk og hymnologisk kompetanse. Forutsetningene for et godt gudstjenestearbeid er at de som samarbeider om gudstjenesten har felles faglig plattform. Det virker ikke rekrutterende til en tjeneste der det allerede er mangel på fagfolk.

Kirkemøtets gode hensikter om å styrke og kirkemusikertjenesten slår ikke positivt ut for bispedømmet. Dette er alvorlig for menighets- og gudstjenesteliv. Særlig i et år med Reformasjon 2017 og arven etter reformatoren hvor salmesang og musikk markeres, er dette et felt det bør settes inn virkemidler på for å forebygge.

Mål: Flere menigheter med Plan for kirkemusikk

Indikator: *Antall menigheter med Plan for kirkemusikk*

Målet om at flere menigheter skal ha Plan for kirkemusikk er ikke nådd.

I Nord-Hålogaland bispedømme har 5 menigheter vedtatt Plan for kirkemusikk. Årsakene til det lave antallet kan være flere. Bevisstheten på dette området er lav. Selv om kirkemøtet har vedtatt Plan for kirkemusikk og ber soknene om å utarbeide sin egen lokale plan er dette lite kjent. Mange menighetsråd er dessuten trette av planer og reformer. Det er lite trolig at arbeidet med Plan for kirkemusikk tas opp av kirkemusikeren i soknet om ikke menighetsrådet initierer en slik prosess.

Lokal Plan for kirkemusikk gir forutsigbarhet på det kirkemusikalske området. En prosess med å utarbeide en slik plan sørger også for større bevissthet og forståelse for at det kirkemusikalske arbeid i soknet er viktig. Slik kan planen være et virkemiddel for å opprettholde den kirkemusikalske aktivitet og et argument mot saldering av kirkemusikerstillinger og nedskjæring av virksomheten.

Dette temaet har tidligere vært oppe på fagdager for kirkemusikere. Det bør i fremtiden bli et hovedtema i bispedømmerådets og biskopens tangeringspunkt med menighetsråd og kirkemusikere i løpet av et år. Både under visitaser og ved andre møtepunkter må dette løftes fram for å få økt bevissthet og fokus på den kirkemusikalske virksomheten. Det kan være viktig for å bevare og øke gudstjenestegleden, tradere salmesangen som kulturarv og åndelig impuls og som uttrykk for at det verbale må suppleres av det musiske i tilbedelse og lovprisning av nådens mysterium der ord ikke strekker til.

3.1.4 Samisk kirkeliv

Mål: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Indikator: Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokale gudstjenester

Målet om øke antall menigheter som tar i bruk samisk i gudstjenestelivet er nådd.

X markerer at menigheten har tatt i bruk samisk språk i minst én av sine gudstjenester/kirkelige handlinger i løpet av 2016.

Tromsø domprosti	
Tromsø domkirke	X
Tromsøysund	X
Ullsfjord	X
Kroken	X
Elverhøy	X
Grønnåsen	X
Kvaløy	
Hillesøy	
Sandnessund	
Karlsøy	
Svalbard	X

Senja prosti	
Lenvik	
Sørreisa	X
Dyrøy	X
Tranøy	
Berg	
Torsken	

Indre Troms prosti	
Målselv	X
Øverbygd	
Salangen	X
Lavangen	X
Bardu	X
Balsfjord/Malangen	

Hammerfest prosti	
Hammerfest	X
Lebesby/Kjøllefjord	X
Nordkapp	X
Kvalsund	X
Kokelv	X
Måsøy	
Gamvik	X

Trondenes prosti	
Trondenes	X
Grytøy	
Bjarkøy og Sandsøy	
Sandtorg	X
Harstad	X
Kanebogen	
Ibestad	
Andørja	
Skånland	X
Astafjord	X
Tovik	X
Kvæfjord	
Gratangen	X

Nord-Troms prosti	
Lyngen	
Storfjord	X
Kåfjord	X
Nordreisa	X
Skjervøy	
Kvænangen	X

Alta prosti	
Alta	X
Talvik	X
Loppa	
Hasvik	

Indre Finnmark prosti	
Karasjok	X
Kautokeino	X
Tana/Polmak	X
Nesseby	X
Porsanger	X

Varanger prosti	
Vadsø	X
Sør-Varanger	X
Vardø	
Båtsfjord	
Berlevåg	

39 av 63 menigheter (62 %) har i løpet av 2016 brukt samisk i sine gudstjenester; noe som er en økning på 6 prosentpoeng fra 2015 (56 %). I Nord-Hålogaland bispedømme er det et mål at alle menigheter skal ha noe samisk i sine gudstjenester, og på bakgrunn av dette er målet fortsatt ikke nådd. Tallet de siste årene har likevel vært økende. Det har blitt tilbudt kurs i samisk fra bispedømmerådet til prostiene. Denne satsingen har medvirket til at de lokale aktørene i gudstjenestelivet våger å ta i bruk samisk i sine menigheter.

Indre Finnmark er det eneste prostiet hvor alle menigheter har brukt samisk i gudstjenestelivet. Dette er ikke overraskende i og med at alle menighetene er med i forvaltningsområdet for samisk språk. I Hammerfest prosti har kun én menighet ikke brukt noe samisk. Dette beror på den økte satsningen når det gjelder bevisstgjøring og kursing av kirkelige ansatte i samisk språk og kultur. Hammerfest prosti har hatt 3 kurssamlinger i samisk språk for sine ansatte siden 2013.

Nord-Troms prosti har også en høy andel av menigheter som har brukt samisk i gudstjenestelivet, 4 av 6 menigheter. Dette er tradisjonelt sett et område som har sterke samiske og kvenske røtter. Økt bevissthet fra både prost og ansatte har gitt resultater.

Det er to prosti som skiller seg ut på den andre siden av skalaen. I Varanger og Senja er det henholdsvis 40 % og 33 % av menighetene som i løpet av 2016 har brukt samisk. Disse prostiene har stort potensial for å øke bruken av samisk. Det bør derfor settes inn tiltak slik at flere av menighetene der tar i bruk samisk i sine gudstjenester/kirkelige handlinger.

Mål: Øke bevissthet og kunnskap om samisk kultur og språk hos kirkelig ansatte i samiske områder

Indikator: Andel kirkelig ansatte som deltar på kurs og seminarer knyttet til samisk språk og

Målet om økt bevissthet og kunnskap om samisk kultur og språk hos kirkelig ansatte i samiske områder er nådd.

Biskopen arrangerte i 2016 det årlige sameprestet for å samtale om aktuelle utfordringer og gi hjelp til prestene/tolkene i områder med samisk tilknytning. Rådgiver i samisk kirkeliv gjennomførte besøk til menigheter med tanke på å styrke bevisstheten rundt samisk språk og kultur lokalt.

Det ble i 2015 gjennomført samiskkurs for prester i Nord-Hålogaland. Alle prostiene fikk tilbud om dette og det var samlinger i 3 av 9 prostier i bispedømmet. Dette kurset ivaretar målet om økt språklig og kulturell kompetanse hos kirkelig ansatte som arbeider i bispedømmet. Dette gjenspeiles i tallene fra menighetene som viser at antall menigheter som tar i bruk samisk er stigende. I 2016 ble det ikke avholdt noen kurs i prostiene, bortsett fra en kurssamling i Sør-Varanger for kirkelig tilsatte og andre interesserte.

Omlag 20 av prestene i bispedømmet brukte sin studiepermisjon til å studere "Tro og livssyn i Sápmi – før og nå". Dette har vært et viktig tiltak for å heve kompetansen på samisk språk og kultur blant menighetsprestene i bispedømme.

Per i dag er det kun 2 prester i bispedømmet som behersker samisk flytende. Det er en utfordring i forhold til sjelesorgbetjening av samer på deres eget morsmål, ikke bare i forvaltningsområdet for samisk språk, men i hele landet. Det er en prioritert del av jobben til rådgiver i samisk kirkeliv å følge opp prester i områder med samisk tilknytning. Dette skjer ved besøk og kursing i samisk, eller gjennom å oppfordre prestene til å delta på kurs og seminarer som gir økt forståelse av samisk språk og kultur. Det er derfor svært viktig at bispedømmerådet opprettholder gode ordninger for de prester som ønsker å studere samisk språk og kultur på høyskolenivå eller ved lokale språksentre rundt om i bispedømmet.

3.1.5 Kvensk kirkeliv

Mål: Vitalisere arbeidet med kvensk kirkeliv

Indikator: *Etablere utvalg for kvensk kirkeliv*

Målet om å vitalisere arbeidet med kvensk kirkeliv er nådd.

Bispedømmerådet opprettet i 2016 et utvalg for kvensk kirkeliv. Utvalget har som hovedoppgave å fremme kvensk kirkeliv i Nord-Hålogaland bispedømme gjennom målrettede tiltak. Det er rådgivende organ for bispedømmerådet og biskopen. Det består av fire personer som representerer de geografiske kjerneområdene i kvensk kirkeliv og fikk ny sammensetning i 2016.

Utvalgets forslag til handlingsplan er forelagt bispedømmerådet og skal bearbeides.

Eksempler på tiltak:

- Legge opp til økt markering av Kvenfokets dag 16. mars
- Legge til rette for at kirkeårets tekster og liturgiske ledd blir omsatt til kvensk

3.2 Dåp og trosopplæring

Målet for trosopplæringsarbeidet er å bidra til en systematisk og sammenhengende trosopplæring som vekker og styrker kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud, bidrar til kristen livstolkning og livsmestring, utfordrer til engasjement og deltakelse i kirke og samfunnsliv for alle døpte i alderen 0-18 år, uavhengig av funksjonsevne (se Plan for trosopplæring s. 4.).

Det er gitt nasjonale føringer for planarbeidet slik at barn og unge, uansett hvor de vokser opp, skal ha de samme mulighetene til kjennskap til den kristne tro. Dette handler om å beskrive hvordan Nord-Hålogaland bispedømmeråd ønsker å være kirke i nord og samtidig arbeide systematisk og langsiktig for å nå dette målet.

Bispedømmerådet har i 2016 hatt fokus på tema «dåp». Biskopen nedsatte i 2015 et dåpsutvalg som blant annet skal analysere dåpstallene for de siste årene. Rapporten skulle etter planen vært levert i 2016, men dette har blitt utsatt til våren 2017.

3.2.1 Trosopplæringstilbud 0-18 år

Mål: Oppslutning om dåp øker og oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe
*Indikator: Antall døpte av tilhørende
Konfirmerte av døpte 15-åringer*

Målet om økt oppslutning om dåp og konfirmasjon er delvis nådd.

Antall døpte og konfirmerte

	2014	2015	2016	Utensokns
Døpte	1 783	1 803	1617	531
Konfirmerte	2 096	2 119	1904	

Kilde: SSB og medlemsregisteret i Dnk

Tabellen viser at antall dåpshandlinger har gått ned. Nedgangen fra 2015 må sees i sammenheng med antall fødte av medlemmer. Når dåp er gjennomført, forutsettes det at dette blir registrert i medlemsregisteret.

Antall barn som døpes i et annet sokn enn der de tilhører utgjør nær 33 % av de døpte og er en noe lavere andel sammenliknet med fjoråret. Dette antyder at foreldre fortsatt velger dåp i en kirke de har en tilknytning til fordi det støtter opp under forankring, tilhørighet og tradisjon. Antall utensokns dåp kan også relateres til større fellesrådsområder hvor det betyr mindre om dåp skjer i eget eller i et nabosokn. Dette er særlig gjeldende i Tromsø domprosti hvor nær 47 % av de døpte bodde i dåpssoknet ved utgangen av 2016. Legges andel 1-åringer som er døpt til grunn, jfr. etatstatistikken for 2016, er oppslutning om dåp i Nord-Hålogaland bispedømme på 81 %.

Antall konfirmerte viser en nedgang fra 2015. Hvorvidt dette skyldes lavere oppslutning eller størrelse på årskull, er usikkert. Samtidig viser tabellen under at oppslutning om konfirmantarbeidet og konfirmasjon fortsetter å øke. Disse tallene er basert på rapport fra 27 sokn. Dersom antall konfirmerte i de sokn med godkjent trosopplæringsplan legges til grunn, tilsvarer oppslutningen 89 % av de døde, se tabell under.

Mål: Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn

Indikator: *Gj.snittlig timetilbud i menighetene*

Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak

Målet om at kirken skal formidle og tilby trosopplæring til alle barn er delvis nådd.

Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud i menigheter med godkjent plan

	Totalt antall timer planlagt (i aktiv plan)	Gjennomsnittlig antall timer planlagt (i aktiv plan)	Totalt antall timer (gjennomført)	Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud
Nord-Hålogaland	12303	512,6	7642	318,4

Kilde: Kirkerådet/ Etatstatistikken

Tabellen viser en økning i det totale antall gjennomførte trosopplæringstimer i forhold til hva som er oppgitt i de aktive planene og er et gjennomsnitt for 24 sokn. Økningen er usikker. Tallene for 2015 og 2016 er ikke sammenliknbare da timene telles på en annen måte i det nye plan- og utviklingsverktøyet. Dette knyttes til tiltak hvor målgruppa består av flere årskull. Tallet som fremkommer for 2016 er da timetallet for tiltaket multiplisert med antall årskull. Dette viser hva den enkelte får tilbud om og ikke kun hvor mange timer tiltaket varer.

Samtidig har flere sokn meldt at tiltak ikke har blitt gjennomført grunnet vakanse/sykdom. Andre igjen erfarer at det å finne en passende dag/helg, ikke alltid er enkelt og menighetens arbeid konkurrerer med f.eks. ulike idrettsarrangement. For å motvirke dette er kunnskap om og dialog med andre aktører i lokalsamfunnet vesentlig.

De fleste sokn har gode rutiner knyttet til å informasjon om tiltakene, samtidig som enkelte melder at de har et forbedringspotensial.

I flere sokn er det ikke innarbeidet tilfredsstillende rutiner og kompetanse knyttet til bruken av plan- og utviklingsverktøyet for trosopplæring. Dette har vært tatt opp i ulike sammenhenger og det har blitt gitt veiledning gjennom året. En risikofaktor er endring i stab eller permisjoner, særlig dersom det mangler gode rutiner for overlevering av arbeidsoppgaver og planarbeid.

Deltakerandel i utvalgte landsomfattende tiltak

	2016		2015
	Deltakere (sum)	Andel av målgruppen	Andel av målgruppen
Dåpssamtale	534	100 %	109 %
4 årsbok	326	53 %	51 %
6 år	255	31 %	35 %
Tårnagenthelg	152	23 %	27 %
Lys våken	151	28 %	20 %
Konfirmasjon	748	89 %	88 %
Etter konfirmasjon	136	17 %	20 %

Kilde: Kirkerådet

Tabellen synliggjør oppslutningen om 7 nasjonale breddetiltak for menigheter som har godkjent trosopplæringsplan. Tårnagenter og Lys Våken er regnet som nasjonale breddetiltak, men det er ikke obligatorisk å ha disse tiltakene i soknene.

Det er god bevissthet rundt dåpssamtalen. Nedgangen knyttet til gjennomført dåpssamtale kan henge sammen med manglende rapportering. Rapporten har tall fra 22 sokn.

Oppslutningen om 4- års bok og tårnagenthelg er relativt stabil. Tallet for 4-årsbok er basert på rapport fra 27 gjennomførte tiltak i 26 sokn. Tårnagenter har vært gjennomført i 15 sokn. Oppslutningen om tiltak overfor 6-åringer viser en tilbakegang, og tallet representerer 28 sokn. Det er gledelig at oppslutning om «Lys Våken» øker. Tallet her representerer 11 sokn.

Arbeid for unge etter konfirmasjonsalder har en tilbakegang, tallet er basert på rapport fra 19 sokn. Flere sokn opplever det utfordrende å nå denne aldersgruppen med relevante tiltak.

Vakanse i stillinger, utfordring med å rekruttere frivillige og manglende ressurser oppgis som grunn til at tiltak ikke er gjennomført i 2016. Dette er reelt, samtidig som det også må stilles spørsmål ved hvorvidt trosopplæringsarbeidet faktisk er et felles anliggende i menighetene. Uten at både ansatte og råd har et felles eierforhold til dette, kan det bli enda mer utfordrende å nå barn og unge. Plan for trosopplæring har som mål å være et godt styringsverktøy for arbeidet. Det kan være en utfordring å utarbeide og opprettholde en realistisk plan.

Tallene sier mest om oppslutning av et tiltak det gjeldende året. Tiltak som dåpssamtale, 4-årsbok og konfirmantarbeidet har høy oppslutning. Dette har antagelig sammenheng med målrettet arbeid over mange år.

3.2.2 Ung i kirken

Mål: Øke antall delegater på ungdomstinget
Øke antall menigheter og organisasjoner som er representert
Indikatorer: *Antall delegater på ungdomstinget*
Antall menigheter og organisasjoner som er representert

Målet om økt deltagelse fra menigheter og organisasjoner på ungdomstinget er ikke nådd.

Delegater på Ungdomstinget (UT)

År	Antall delegater	Antall menigheter	Antall organisasjoner
2014	61	33	2
2015	64	34	3
2016	50	26	1

Ung i kirken er et av bispedømmerådets satsningsområder. Ungdomstinget (UT) er en viktig del av dette. Alle menigheter og landsdekkende kristne barne- og ungdomsorganisasjoner med arbeid i bispedømmet kan sende to delegater. 26 menigheter var representert med til sammen 50 delegater. I tillegg til delegatene deltok 9 observatører fra utdanningsinstitusjoner, forsvaret, SKR og andre bispedømmer. Dette er en tredobling fra 2015 (3). Delegatene representerte sokn tilhørende bispedømmets 7 av 9 prostier.

Nord-Hålogaland ungdomsråd (NHUR) avholdt 5 møter i 2016, inklusiv møtet med Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Hovedfokus har vært hvordan man kan legge til rette for økt deltagelse og engasjement for unge i menighetene og oppfølging av vedtak fra UT.

Tiltak

Rekruttering av delegater til UT er et kontinuerlig arbeid. Menighetene og organisasjonene blir kontaktet flere ganger gjennom året med informasjon, men fortsatt er dette et arbeid som kan bli bedre. Det er viktig at informasjon om påmelding sendes til menighetene i god tid.

Oppfølging av saker og delegater

NHUR vil i 2017 arbeide tettere opp mot proster, kirkelig ansatte og tidligere delegater med det mål at UT samler delegater fra alle bispedømmets prostier.

Det har i 2016 blitt avholdt en samling i ett prosti i regi av NHUR hvor tidligere delegater ble særlig invitert. Slike tiltak vil være viktig å prioritere i tiden fremover. Å samle unge på tvers av sokn og prostier kan bidra til å styrke unges engasjement og til å finne sin plass i kirkefelleskapet.

Annet arbeid for unge i alderen 16-18 år

Som det fremgår av tabellen (3.2.1), er det en nedgang i deltagelse på tiltak i årene etter konfirmasjonstiden. I virksomhetsplanen for 2017 er det et mål at flere sokn får godkjent sin plan. Arbeid for denne aldersgruppen vil da bli ytterligere belyst.

Mange ungdommer må flytte hjemmefra for å ta videregående skole. Det innebærer at flere mindre samfunn har relativt få unge i alderen 16-18 år. Dette utfordrer i forhold til å utarbeide og opprettholde gode tiltak, og risikoen er at denne aldersgruppen ikke blir nådd med trosopplæring. Tiltak for å løse dette kan være samarbeid på tvers av soknegrensene for å gi et tilbud til disse ungdommene.

3.3 Folkekirken engasjerer seg i samfunnet

3.3.1 Diakoni

Mål: Flere menigheter utvikler plan for diakoni

Indikator: *Andel menigheter med godkjent plan*

Målet om at flere menigheter har diakoniplan er delvis nådd.

Antall sokn med diakonal betjening

	2015	Andel sokn med diakonal betjening	2016	Andel sokn med diakonal betjening	Antall sokn
Nord-Hålogaland	18	28 %	17	27 %	62

Kilde: Bispedømmene. Tabellen viser antall sokn med diakonal betjening og hvor stor andel av soknene som har diakonal betjening.

Nord-Hålogaland er det bispedømmet som har svakest diakonal bemanning i forhold til antall sokn. Det er ikke en kultur for at menighetene selv lønner diakoner. Alle diakonale stillinger har sitt utspring i hjemlede stillinger fra bispedømmerådet.

Nord-Hålogaland bispedømme står i fare for at diakonien blir mindre synlig i de menigheter som ikke har diakonal stilling. Det vil derfor være viktig å styrke arbeidet med diakoniutvalg i menighetene.

Diakonene leder den diakonale tjenesten i menigheten. Ledelsesperspektivet er ekstra viktig fordi bispedømmet har få diakoner i stilling. Bispedømmerådet har i 2016 prioritert å bruke midler på studiet «Diakoni og ledelse i kirke og samfunn». Diakoner og diakoniarbeidere har gjennom studiet blitt utrustet til å være tydelige ledere i samhandling med kommune og andre lokale instanser. Dette synliggjør kirkens diakonale nærvær i lokalsamfunnet.

Antall sokn med lokale diakoniplaner

	2015	Andel sokn med lokal diakoniplan	Antall sokn	2016	Andel sokn med lokal diakoniplan	Antall sokn
Nord-Hålogaland	20	31 %	65	26	42 %	62

Kilde: SSB Tabellen viser antall sokn med lokal plan for diakoni vedtatt etter 2007 og hvor stor andel av soknene som har vedtatt en slik plan.

Dette året har det vært ekstra fokus på at alle menigheter skal ha en lokal plan for diakoni. Mange steder er det lite ressurser og menighetsrådene ser seg derfor lite i stand til å utforme en lokal diakoniplan. Bevisstheten om menighetenes diakonale tjeneste styrkes de steder hvor menighetsrådene har utformet en enkel plan for diakoni. Menighetsrådene har behov for veiledning i utforming av sin diakonale plan, og dette har vært et satsningsområde i 2016. Det er en økning på 15 % fra fjorårets tall. I virksomhetsplanen for 2017 vil styrking av dette feltet fortsatt være et fokusområde.

Flyktningssituasjonen

De mange flyktingene som kom til landet i 2015 og 2016 har gitt kirken nye utfordringer. Prostiene har rapportert at flere av menighetene har hatt diakonale tiltak i 2016 i forbindelse med flyktingkrisen. Utfordringene utløste frivillig engasjement i forhold til flyktingene og deres hverdag. Noen menigheter opprettet diakoniutvalg for å møte flyktingssituasjonen.

På tross av språkvansker oppsøkte flyktinger gudstjenestefellesskapet, og utfordringen om å være inkluderende kirke ble svært konkret. Situasjonen i Syria og flyktingenes livssituasjon har vært tatt med i forbønnen. Flere menigheter tilrettela for å tilby bibeltekstene på ulike språk.

Bispedømmet gjorde noen disponeringer for å komme utfordringene i møte. Dette gjelder særlig for Alta hvor det er tilsatt integreringskonsulent som er finansiert av bispedømmet i samarbeid med lokale sponsorer. Prosjektets mål er å koordinere og legge til rette for at enslige mindreårige asylsøkere, asylsøkere på Alta mottak og flyktinger som er bosatt i kommunen, kan delta på menighetens og andre organisasjoners aktiviteter.

I Porsanger ble det opprettet flere mottak på kort tid og behovet for at kirken var tydelig tilstede var stort. I den mest intense perioden ble soknepresten fristilt fra sitt vanlige virke, slik at tid og krefter kunne brukes overfor flyktingene. Utover i 2016 ble mottakene lagt ned, og det store presset avtok.

Erfaringene tilsier at når nøden kommer massivt og tett på må kirken være tilstede med håp og diakonal omsorg. Det kan i perioder være behov for omdisponering av personell og ressurser. Under slike omstendigheter er det viktig at ledelsen gir god veiledning til sine ansatte når det gjelder arbeidsoppgaver og prioriteringer.

Tre menigheter i bispedømmet fikk asylanter i tilknytning til flyktingssituasjonen. Dette førte til et stort engasjement i menighetene, både fra ansatte og frivillige. Det ble etablert gode rutiner, og det var åpen kommunikasjon med politi og andre etater. Kirkeasyl oppleves som en svært presset situasjon både for den det gjelder, og for de som står rundt. Mennesker i krise skal ivaretas og media er gjerne tett på.

Det er viktig at kirkens ledelse er tydelig i sin kommunikasjon når slike ting skjer, både sentralt, og lokalt på bispedømmenivå. Menighetsråd og ansatte skal kunne forvente at de får den hjelpen og veiledningen de har behov for. I alle disse tre menigheter er kirkeasylet nå avvirket, og det rapporteres om en god utgang på en svært presset situasjon.

Kirken kan ikke tilby asyl, men det er ikke tvil om at kirken har et stort diakonalt ansvar for mennesker på flukt. Kirken lokalt og sentralt må derfor ha en gjennomtenkt beredskap i forhold til mennesker i dyp nød.

3.3.2 Inkluderende kirkeliv

Mål: Flere menigheter har et mangfoldig menighetsfellesskap hvor mennesker med funksjonshemming er naturlige deltakere som både giver og mottakere av omsorg, troserfaringer og trosuttrykk.

Indikator: *Antall menigheter med tilrettelagte opplegg*

Målet om at flere menigheter arbeider målrettet med inkluderende kirkeliv er delvis nådd.

Antall menigheter med tilrettelagt opplegg

År	Antall menigheter	Antall menigheter med tilrettelagt opplegg	Antall menigheter uten tilrettelagt opplegg
2016	62	20	42

Alle kirkens medlemmer, uavhengig av funksjonsevne, skal kunne delta i og høre naturlig hjemme i den lokale kirkens fellesskap. For 2016 rapporteres det på antall menigheter som har tilbud rettet mot mennesker med funksjonshemming. Det overordnede mål er at alle medlemmer skal være en naturlig del av det store fellesskapet.

Det er 42 menigheter som ikke har egne tilbud rettet mot mennesker med funksjonshemming. Det kan være flere grunner til dette. Mennesker med utviklingshemming kan allerede være inkludert i menighetenes fellesskap, dermed vil det ikke la seg måle statistisk hvor inkluderende menighetene faktisk er.

Dette kan bety at mennesker med utviklingshemming eller funksjonshemminger i bispedømmet ikke får lik mulighet til deltakelse og tilhørighet, noe som er urovekkende. Det påpekes fra ett av prostiene at frivillighet er mangelvare for å bidra til et mangfoldig menighetsfellesskap.

Høsten 2016 ble det tilsatt rådgiver for inkluderende kirkeliv for å styrke menighetenes arbeid på dette området. Det ble også nedsatt et utvalg for inkluderende kirkeliv med involvering fra 3 sentrale prosti. 3 diakoner og rådgiver fra bispedømmet skal ut fra dette utvalget arbeide for å øke kunnskap og engasjement for å få inkluderende menigheter. Inkluderende kirkeliv tematiseres på alle visitaser og var også tematisert i biskopens årstale.

3.3.3 Grønne menigheter

Mål: Flere menigheter blir "Grønn menighet"

Indikator: Antall grønne menigheter

Målet om at flere menigheter blir grønne menigheter er ikke nådd.

Antall grønne menigheter og miljøfyrtårn i bispedømmet

	2014	2015	2016
Grønne menigheter	7	7	8
Miljøfyrtårn	2	2	2

Det er få grønne menigheter i bispedømmet. Bispedømmerådets ressursgruppe for klimamiljø og rettferd ble startet opp igjen i november. Denne gruppen arbeider målrettet med å øke andelen grønne menigheter og miljøfyrtårn i bispedømmet. Oppstarten av ressursgruppen sammen med Harstad menighets status som ny grønn menighet, gjorde at bispedømmet gikk ut av 2016 med positiv driv.

3.3.4 Misjon

Mål: Flere menigheter er engasjert for misjon

Indikator: Antall menigheter med inngått misjonsavtale

Målet om at flere menigheter får økt misjonsengasjement er nådd.

Antall menigheter med misjonsavtaler

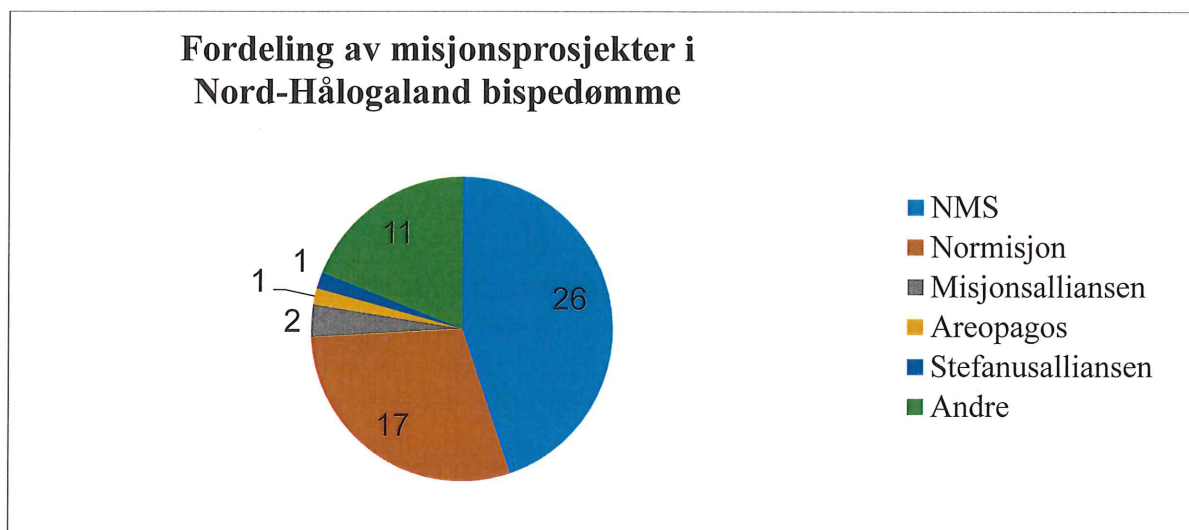
År	Antall menigheter	Antall avtaler	Antall menigheter uten avtaler gjennom SMM
2014	66	52	19
2015	66	48	21
2016	62	58	15

Nord-Hålogaland bispedømme er en del av den verdensvide kirken, og menighetenes misjonsavtaler er konkrete eksempler på dette. Misjonsengasjementet er levende i mange av bispedømmets menigheter. 48 menigheter har misjonsavtaler, og noen av dem har mer enn ett misjonsprosjekt.

En del av prosjektene begrenser seg til at menighetene støtter prosjektene økonomisk. Andre menigheter holder engasjementet for misjon oppe gjennom tiltak i trosopplæringen, internasjonal kafé, misjonshelg og basarer. Det er grunn til å tro at menighetsprosjekter som følges opp jevnlig fører til økt engasjement for misjon.

I trosopplæringsplanen skal alle menigheter reflektere over den misjonale dimensjonen i sin menighet. Misjonsprosjektene er en vesentlig del av dette. NMS har flest antall prosjekter i Nord-Hålogaland med 26 av 47 prosjekter. Det har vært en oppgang det siste året. Dette kan skyldes at NMS i 2016 tilsatte misjonskonsulent for region nord som jobber for å ivareta samarbeidet mellom menighetene og organisasjonen. Normisjon har hatt en nedgang i antall

avtaler fra å ha hatt 23 menigheter i 2015, til å ha 17 misjonsprosjekter i 16 menigheter i 2016. Dette kan skyldes lite ressurser for å ivareta dette hos organisasjonen selv. Tallene viser i så måte at organisasjonenes aktive arbeid og prioritering inn mot menighetene er av betydning. De øvrige organisasjonene har ikke ansatte regionalt i nord, og ikke alle organisasjonene har representanter i bispedømmets regionale utvalg.

Det er 15 menigheter som ikke har misjonsprosjekt. Flere av disse er i en prosess med å velge prosjekter via Samarbeid Menighet og Misjon (SMM). Misjonsorganisasjonene gjennom rammen av SMM bruker av sine ressurser på å følge opp menighetene med trosopplæringsaktiviteter og opplegg for å fremme misjonale menigheter.

Misjon er en del av kirkens oppdrag og er alltid et tema under biskopens visitas. Misjonsengasjementet i menighetene er varierende. Det kaller på bispedømmet til stadig å tenke nytt, fleksibelt og i særdeleshet vektlegge misjonsprosjektens betydning som bærere av framtidens misjonsengasjement. Religions- og trosdialog bør også tydelig aktualiseres i en tid preget av sekularisering og religiøs mangfold også i Nord-Hålogaland.

3.3.5 Samarbeidsråd for kristne kirker i Barentsregionen

Mål: Videreføre Samarbeidsråd for kristne kirker i Barentsregionen, SKKB

Indikator: Antall møtepunkt innenfor SKKB

Målet om videreføring av samarbeidet med SKKB er nådd.

Samarbeidet for Kristne Kirker i Barentsregionen (SKKB) feiret at det var 20 år siden etableringen i Alta i 1996. Dette ble markert med rådsmøte i Murmansk og ungdomsfestivalen «Vi synger om fred for verden» i fem ulike byer på Kolahalvøya. Det er viktig å ivareta vennsamarbeidet mellom kirkene i barentsregionen i en tid med økende

politiske utfordringer. SKKB er et folk til folk samarbeid, og baserer seg på kjennskap, vennskap og respekt for hverandres ulike kirketradisjoner,

Bispedømmerådet ser på arbeidet i SKKB som et kontinuerlig arbeid.

SKKB består av:

- Den russisk ortodokse kirke v/ Arkhangelsk og Kholmogory stift, Murmansk og Monchegorsk stift og Petrozavodsk og Karelen stift
- Den Ingermanlandske kirke i Russland,
- Finlands ortodokse kirke v/Uleåborg stift,
- Den lutherske kirken i Finland v/Uleåborg stift, Sverige v/Luleå stift og Norge v/Sør- og Nord-Hålogaland stift

Mål for SKKB sitt arbeid er

- å fremme forståelse for kirkelig samarbeid innen Barentsregionen
- fremme kontakt og fellesskap mellom kirkene i regionen på forskjellige nivå
- ha et kontaktorgan for regionens kirke, der en kan informere om og drøfte saker som har felles interesse
- ha et forum for felles interesseområder i samvirke med andre.

Bispedømmerådet er representert i styret og har stemmerett på rådsmøtet. Sentrale saker var vennskapsmenigheter og fredsarbeid.

Generalsekretær i Mellomkirkelig Råd, Berit Hagen Agøy, deltok på rådsmøtet og 20- årsjubileet. I sin rapport fra rådsmøtet sier hun blant annet:

"SKKB er et svært viktig og verdifullt samarbeid, ikke bare for Barentsregionen, men også for Den norske kirke som helhet. Dette er pr. i dag den eneste kontakten vi har med Den russisk-ortodokse kirke (bortsett fra når vi møtes i internasjonale økumeniske sammenhenger). Derfor er det viktig at også Mellomkirkelig råd støtter opp om dette samarbeidet – ut fra SKKBs egenart og premisser."

3.3.6 Kirken og publisering på internett

Mål: Kirken blir mer tilgjengelig på internett

Indikator: *Antall treff på nettsider*

Målet om kirken blir mer tilgjengelig på internett er delvis nådd.

Antall treff på hjemmesiden

	2014	2015	2016
Antall unike treff på nettsiden	8 121	7 103	3 754
Antall økter (sidevisninger)	16 401	16 215	7 279

Nettstedet www.kirken.no/nord-haalogaland ble lansert med nytt system i mars/april 2016. Tallene for 2016 har begrenset gyldighet på grunn av overføring til ny server. Dette har medført mangelfull registrering av unike treff og økter på hjemmesiden for 2016.

Mange menigheter i bispedømmet har egne Facebook- og nettsider. Det er meldt inn prostivis at det gjøres mye godt arbeid med nettsider og på sosiale medier. Samtidig er det behov for kompetanseøkning i menighetene. Publisering på internett har sterk sammenheng med å være ei synlig kirke og utfordrer oss til å tenke nytt.

Biskopens egen Facebook-side og Ungdomsrådets Facebook-side har flere besøkende og flere visninger enn bispedømmets hjemmeside. På Facebook-siden til Nord-Hålogaland ungdomsråd viser enkeltinnlegg en rekkevidde på 1343 personer, og opp mot 2460 visninger av et enkeltinnlegg. I forbindelse med Ungdomstinget var det 5138 visninger, mens antall unike personer som har sett siden var på 3067. Biskopens Facebook-side har 765 faste følgere.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd bruker blant annet Facebook til annonsering av stillinger. En kampanje gjennomført høsten 2016 viser 25.836 visninger av annonse/reklame via Facebook, hvorav 3926 personer av disse var i målgruppen. Dette indikerer at annonsering på sosiale medier er et godt virkemiddel og gir høy grad av synlighet i forhold til rekruttering.

Nord-Hålogaland bispedømme har ikke ansatte som arbeider spesifikt med kommunikasjon, noe som gjør at det ikke foreligger konkrete eller langsiktige strategier for å være synlig på internett.

3.4 Flere får lyst til å jobbe i kirken

3.4.1 Rekruttering til prestetjenesten

**Mål: Rekruttering til prestetjenesten styrkes
Redusere antall vakante stillinger sammenlignet med forrige år**

*Indikator: Antall ledige prestestillinger i bispedømmet
Tilgang på nye prester – avgang fra prestetjenesten*

Målet om styrket rekruttering til prestetjenesten er nådd.

Rekrutteringssituasjonen i bispedømmet

Ubesatte stillinger	2014	2015	2016
Nord-Hålogaland	13	9	8

Bispedømmerådet hadde 8 ledige stillinger per 31.12.2016. Dette er en reduksjon på 1 stilling fra 2015. Målet om å redusere antallet vakante stillinger er nådd. Dette er ikke helt reelt i forhold til antallet faktiske vakante stillinger.

I hjelpeteksten til rapporteringsskjemaet står følgende: "Antallet angir hvor mange prestestillinger i bispedømmet som på rapporteringstidspunktet ikke er besatt av en person i fast stilling, til tross for at stillingen er forsøkt utlyst og tilsetningsprosessen anses å være avsluttet".

Flere av våre ubesatte stillinger har ikke vært lyst ut, selv om de er vakante. De er derfor ikke med i oversikten over ubesatte stillinger Denne utviklingen skyldes i stor grad mangelfull finansiering av prestestillingene. Bispedømmerådet har gjennomført flere tiltak i 2016 for å redusere merforbruket. Det har vært vakansestyling i stort sett alle prostier, samt utlysnings- og tilsetningsstopp deler av året. Av denne grunn har det vært to runder med utlysninger og tilsetninger, mot normalt 4.

På grunn av behov for vakansestyling og nedbemanning vil ikke antallet prester i faste stillinger komme til å øke på kort sikt. Nord-Hålogaland bispedømmeråd har satt i gang et arbeid med å vurdere ressursfordelingen i bispedømmet, samt redusere antallet stillinger. Det er forventet at dette arbeidet vil resultere i et vedtak i bispedømmerådet høsten 2017.

Tendenser fremover er fortsatt behov for nedbemanning og vakansestyling, samtidig som behovet for nyrekruttering alltid vil være tilstede på grunn av bytte av tjeneste og naturlig avgang. Det er derfor nødvendig å fortsette vårt målrettede rekrutteringsarbeid for å sikre prester også i fremtiden.

Ny-rekruttering 2013-2016

	Til- setninger	Fra- tredener	Ny-rekruttering 2014	Ny-rekruttering 2015	Ny-rekruttering 2016
Nord-Hålogaland	6	5	2	7	1

Tabellen viser at Nord-Hålogaland bispedømme også i 2016 har positive tall i forhold til ny-rekruttering av prester. Tallene angir tiltredelser og fratredelser som ikke skyldes overgang mellom prestestillinger eller avgang til alderspensjon. Avgang til avtalefestet pensjon inngår i tallet for fratredener. Dette viser at bispedømmerådet har nådd målsettingen om å rekruttere inn nye prester og samtidig beholdt prester i prestatjeneste.

Ut fra vår økonomiske situasjon vil det ikke bli et stort antall tilsetninger i faste stillinger. Det vil være viktig å skape trygghet for de prestene som er tilsatt i faste stillinger. Fokuset holdes derfor fortsatt på de prestene som har sin tjeneste i bispedømmet. Personalpolitikken og vakansestylingen må tilrettelegges slik at det er attraktivt å bli værende i Nord-Hålogaland.

Det arbeides kontinuerlig med rekrutteringstiltak og dette er et viktig satsingsfelt.

Rekrutteringstiltak i 2016 har vært:

- tilbud om sommervikariater til studenter og prester som har et potensial for å gå inn i faste stillinger på sikt
- et godt program for O1 og O2
- generelt mye kontakt med studentene gjennom året
- imøtekomme ønsker fra studentene på O3/ Stiftspraksis
- god fasilitering ved vikariater, bosted, leiebil, veiledning og generell ivaretagelse
- invitasjon til middag ved biskopens besøk på utdanningsinstitusjonene

- besøkstur med prost til aktuelle menigheter med ledige stillinger for studenter som nærmer seg avslutning på studiet
- tung tilstedeværelse med biskop, fagavdeling og andre i kirkelige stillinger på Ungdomstinget. Dette arrangementet er en betydelig rekrutteringsarena for ungdom fra landsdelen.
- signeringshonorar til stillinger som har vært utlyst flere ganger
- bruk av sosiale medier som Facebook og LinkedIn
- kontakt og oppfølging av tidligere søkere/interessenter. Det jobbes systematisk for å få søkere som ikke når opp i konkurransen på en attraktiv stilling til å søke andre stillinger i bispedømmet.
- studieordning som stimulerer til at våre prester gjennomfører videre- og etterutdanning
- rekrutteringsprosjekt med Norges arktiske universitet og KUN

Tiltakslisten vil fortsatt bli benyttet i 2017, men noen av tiltakene vil få en redusert økonomisk ramme. Dette gjelder særlig signeringshonorar og annonsering ved ledige stillinger.

3.4.2 Veien til prestatjeneste - VTP

Mål: Øke antall studenter som velger Nord-Hålogaland bispedømme som VTP-bispedømme

Indikator: *Antall studenter*

Målet om økt deltakelse til VTP i Nord-Hålogaland bispedømme er delvis nådd.

Antall deltakere, VTP

År	Deltakere O1	Deltakere O2	Deltakere O3	Kjønnsfordeling
2012	5	8	2	Kvinner: 4 Menn: 11
2013	7	5	8	Kvinner: 4 Menn: 16
2014	2	4	5	Kvinner: 6 Menn: 5
2015	6	4	4	Kvinner: 7 Menn: 7
2016	7	4	3	Kvinner: 4 Menn: 10

VTP har vært et satsingsområde gjennom flere år. Målrettet arbeid har over tid gitt resultater i økt oppslutning og søkning til Nord-Hålogaland bispedømme. Dette gjelder både studenttilførselen og søknader på prestestillinger. Denne jevne satsingen på VTP medfører at det er flere søkere på stillinger enn tidligere.

Det kommer flere studenter inn på O1 enn de som avslutter på O3. Flere studenter får ikke tilknytning til oss som førstevalg, men blir plassert i andre bispedømmer. Denne fordelingen gjøres av Bispemøtet.

Biskopen ordinerte 3 prester i 2016. Alle hadde nær tilknytning til bispedømmet. Av årets 3 O3-studenter har alle søkt på stilling, eller vikarierer i bispedømmet.

Det er alltid et mål å rekruttere kirkelige arbeidere fra egen landsdel. De fleste søkere kommer sørfra, og det arbeides kontinuerlig med å få opp søkertallene til kirkelig utdanning fra eget

bispedømme. Gjennom VTP-programmet opprettholdes kontakten med teologiske studenter over flere år. Det er minimum tre treffpunkt (O1, O2 og O3).

De siste årene har det vært satset tungt på rekruttering til sommervikarjobber. Alle studenter som er tilknyttet Nord-Hålogaland bispedømme inviteres til å søke sommerjobb som prestevikar når de har kommet så langt i studiet at dette er aktuelt. Det er stadig flere som benytter seg av dette tilbudet og etterpå søker mange av dem også stillinger her. I 2016 var det 11 teologistudenter i sommervikariatene. 7 av disse hadde VTP-tilknytning til bispedømmet. Gjennom sommervikariatene blir de kjent med landsdelen og kirkelivet i nord.

3.4.3 ABV / AVU / Veiledning

Mål: Prestene skal ha regelmessig arbeidsveiledning

Indikator: *Antall prester som har fått veiledning*

Målet om at prestene skal ha regelmessig arbeidsveiledning er nådd.

ABV har gjennom flere år vært et viktig tilbud til ansatte, og er et satsingsområde for bispedømmet. Nytilsatte får tilbud om ABV. Senere kan man få det ved behov eller etter ønske.

ABV har følgende formål for kirkelig ansatte:

- øke evnen til refleksjon og selvinnsettelse
- forebyggende effekt i forhold til utbrenning og sykefravær
- mulighet til å utvikle personlig identitet med tanke på tjenesten og dens ulike relasjoner
- sosialt og kollegialt samvær for eneprester på mindre steder

I 2016 var det seks aktive gruppeveiledere som til sammen hadde 8 grupper. 2 av veilederne var fast ansatt i bispedømmet, 2 var pensjonister og to var eksterne. Utover disse 6 har 3 eksterne veiledere vært benyttet til individuell veiledning.

Bispedømmerådet satser tungt på arbeidsveilederutdanning, AVU. Høsten 2016 startet 6 ansatte, samt en kateket på slik 3-årig utdanning. Studentene vil veilede grupper fra våren 2017 og styrke veilederkorpset betydelig.

Fra 2016 innførte biskopen startveiledning som iverksettes umiddelbart ved nytilsettinger av prester som ikke kommer fra annen menighetsprestestilling i Den norske Kirke. Etter 6-12 måneder blir prestene overført til gruppeveiledning. 4 prester fikk slik veiledning i 2016.

I 2015 og 2016 har det vært arbeidet systematisk med organisering av ABV. Både kostnader, frekvens, og fasilitering er gjennomgått. Dette vil forhåpentligvis styrke veiledningen, samtidig som det sikrer bedre kostnadskontroll. Kirkevergene, feltprestekorpset og andre aktuelle institusjoner ble tilbudt veiledning av ansatte i biskopens regi. Fra våren 2017 innføres tverrfaglige ABV-grupper.

3.4.4 Studietur

Mål: Styrke Lutherkompetansen blant ansatte i forkant av reformasjonsmarkeringen
Indikator: *Antall deltakere*

Målet om å styrke Lutherkompetansen blant ansatte er nådd.

Høsten 2016 inviterte biskopen alle ansatte på studietur til sentrale Luthersteder i Tyskland. Hensikten med studieturen var å skape begeistring for Luther. Turen var også et viktig personaltiltak. Målsettingen var at inntrykk og tilegnet kompetanse skulle kanaliseres tilbake til den enkelte menighet og skape bevissthet rundt vår lutherske arv.

Turen ble gjennomført i 2 omganger i uke 39 og 40. Under arbeid med studieturen ble etterutdanningsstudiet «Reformasjon nå» lansert og komiteen fikk i oppdrag å kombinere studiet med studieturen. Nord-Hålogaland bispedømme meldte alle ansatte kollektivt på etterutdanningsstudiet «Reformasjon nå» i 2016. Studiet har til hensikt å inspirere til reformasjonsmarkeringen i 2017. Ved utgangen av 2016 var 87 ansatte oppmeldt til studiepoeng. Videre studiesamlinger gjennomføres regionalt under prestisamlinger gjennom vinteren 2016-2017 og avsluttende samling holdes på stiftsmøtet 2017.

Professor i kirkehistorie, Tarald Rasmussen foreleste om historiske forutsetninger for reformasjonen og de første utviklingstrekk. Professor i Systematisk teologi, Marius Timman Mjaaland, og rektor ved Det praktisk Teologiske Seminar, Sivert Angel underviste om dåpen og var kjentmenn og guider under hver sin uke i Wittenberg. Øvrige steder som ble besøkt var Luthers fødeby, Eisleben, Wartburg og Eisenach.

3.4.5 Rekruttering til annen vigslet tjeneste

Mål: Økt rekruttering til vigslete stillinger
Indikator: *Antallet vigslinger*

Målet om å øke rekruttering til vigslete stillinger er delvis nådd.

	Antall vigslinger	Prester	Andre
2014	2	1	1
2015	9	8	1
2016	4	3	1

Tre prester og en kantor ble vigslet til tjeneste i 2016. Det har ikke vært vigsling av diakon eller kateket. Det er ansatte innenfor kirkemusikk, diakoni og undervisning som kan vigsles. For øvrig mangler flere av de kirkelig ansatte formell kompetanse til å kunne vigsles.

3.4.6 Frivillighet

Mål: Flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirke

Indikator: *Antall frivillige*

Målet om at flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirken er ikke nådd.

Antall frivillige

	2015	2016
Totalt antall frivillige i Nord-Hålogaland bispedømme	3 986	3411
Frivillige som var med i planlegging og gjennomføring av gudstjenester	1 629	1480
Frivillige som var med i menighetens trosopplæringstiltak 0-12 år	767	719
Frivillige som var med i menighetens trosopplæringstiltak 13-25 år	552	521
Frivillige som var med i menighetens diakonale arbeid	725	749
Frivillige som var med i menighetens kultur- og konsertarrangement	438	311
Frivillige som var med i komité- og utvalgsarbeid	998	858
-medlemmer og varamedlemmer i menighetsråd	529	486
Frivillige som var med i annet menighetsarbeid	638	572

Kilde: SSB

Den kraftige nedgangen i det frivillige arbeidet i bispedømmet er urovekkende. Frivillighet skaper eierskap, og eierskap skaper ytterligere engasjement.

Tallet på avholdte gudstjenester er stabilt, men færre deltar på gudstjenester i bispedømmet. Dette gir utslag i det frivillige arbeidet i bispedømmet. Tallet på frivillige som var med i planlegging og gjennomføring av gudstjenester gikk ned med rundt 150 personer i 2016. Det er verdt å spørre seg om denne nedgangen også forplanter seg til andre deler av det frivillige arbeidet i menighetene. For mange er en oppgave i gudstjenesten det første steget inn i det frivillige arbeidet. Når færre engasjerer seg i gudstjenesten er det naturlig at det får konsekvenser for det frivillige arbeidet generelt.

På kort sikt vil et fall i frivillig arbeid føre til at det blir vanskeligere å arrangere trosopplæringstiltak, diakonale samlinger, temakvelder, barnearbeid og annet arbeid som tradisjonelt har samlet mange mennesker. Forsvinner disse treffpunktene, står folkekirken i fare for å forvitte. Dette er tall som med alvor viser at bispedømmerådet må satse enda tydeligere på frivillighet i årene som kommer. Virksomhetsplanen for 2017 gjenspeiler dette.

3.4.7 Forvaltning av tilskuddsmidler

Trosopplæring og andre kirkelige formål:

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2016 forvaltet tilskuddsmidler under kap. 0340 post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål gjennom mottatt belastningsfullmakt fra Kirkerådet på totalt kr. 29.676.274,- inkl. overførte midler fra 2015 til 2016.

Formålet med tilskuddsmidlene er å støtte opp om trosopplæringen i Den norske kirke og andre kirkelige formål slik at Den norske kirke kan videreføres som folkekirke i samsvar med Grunnlovens § 16. Tilskuddsmottakere er kirkelige fellesråd, menighetsråd og andre kirkelige instanser og organisasjoner som kan bidra til å oppfylle formålet.

Belastningsfullmaktens fordeling på formål:

Formål	Overført fra 2015	Årets fullmakt	Samlet fullmakt
Trosopplæring	872 474	16 590 000	17 462 474
Diakoni, undervisning og kirkemusikk	570 800	11 643 000	12 213 800
Totalt	1 443 274	28 233 000	29 676 274

Tilskudd til trosopplæring er basert på et gitt kronebeløp pr. medlem pr. sokn i aldersgruppen 0 – 18 år.

Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk skal finansiere fellesrådenes lønnsutgifter til 14 diakonstillinger (tilnærmet 50 % finansieringsgrad) og 14 kateketstillinger (tilnærmet 100 % finansieringsgrad) og til kirkemusikalsk aktivitet i Tromsø Domkirke.

Forvaltning av tilskuddsmidler er generelt ressurskrevende, både for bispedømmeadministrasjonen og for det enkelte fellesråd/menighetsråd. Erfaringen fra de senere år er at det er stor variasjon i fellesrådenes kvalitet hva gjelder innhold og overholdelse av frister ved deres rapportering på bruk av tilskuddsmidlene. Det har i 2016 bl.a. vært fokus på at fellesrådenes regnskaper skal være godkjent av revisor før tilskuddsmidler utbetales. Dette har medført at enkelte fellesråd ikke har fått utbetalt de tilskuddsmidlene de i utgangspunktet er tildelt.

Ledige tilskuddsmidler, bl.a. som følge av vakanser i tilskuddsfinansierte stillinger, er utlyst og tildelt fellesråd/menighetsråd etter bispedømmerådets behandling av innkomne søknader om tilskudd til ulike prosjekter innenfor formålet med disse midlene.

OVF-midler:

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2016 tildelt OVF-midler etter søknader fra ulike fellesråd/menighetsråd og organisasjoner. Samlet søknadsbeløp var på om lag kr. 2.100.000,-

Ramme for tildeling var kr. 573.850,-, og det ble tildelt midler til 21 ulike søknader/prosjekter.

4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

4.1 Styring og kontroll

4.1.1 Arbeidsgiverfunksjon for prestene

Nord-Hålogaland bispedømme har hatt 4 kontaktmøter med tillitsvalgte i 2016. Det er enighet mellom partene om at dette er et hensiktsmessig antall møter. Det har vært tilsvarende antall møter i RAMU. Både stiftsdirektør og biskop deltar fra arbeidsgiversiden. Dette har arbeidstakersiden opplyst er positivt for samarbeidet. Biskop og stiftsdirektør prioriterer samarbeidet med tillitsvalgte og verneinjen. I tillegg til de faste møtene har det vært avholdt flere forhandlings-, drøftings- og informasjonsmøter ved behov i løpet av året.

Prostene er sentrale i utøvelsen av arbeidsgiverfunksjoner. Samarbeidet mellom proster og bispedømmeadministrasjon er jevnlig tema på prostemøtene.

Nord-Hålogaland gjennomfører årlige arbeidsmiljøundersøkelser i samarbeid med vernetjenesten. Arbeidsmiljøundersøkelsen viser at prestene i stor grad er fornøyd med prostene som ledere. Noen individuelle besvarelser gir uttrykk for lav tilfredshet. I disse konkrete sakene arbeides det sammen med verneinjen og tillitsvalgte for å finne tiltak som kan forbedre samarbeidet og arbeidsmiljøet.

Nord-Hålogaland bispedømme har noen vikarer i løpet av 2016. Flere av disse har vært pensjonister og bispedømmerådet er takknemlig for å kunne benytte seg av den ressursen pensjonerte prester er.

I løpet av våren 2016 ble to vikarer engasjert via enkeltmannsforetak. Nord-Hålogaland bispedømmeråd har nå avvirket disse vikarforholdene. I fremtiden vil det ikke engasjeres enkeltmannsforetak, da Riksrevisjonen har stilt kritiske spørsmål rundt bruken av «firmaprester». Vikartilgangen er på et slikt nivå at praksisendringen ikke medfører problemer for bemanningsbehovet.

4.1.2 Konsekvenser av arbeidstidsavtalen for prestene

Arbeidstidsavtalen for prester og programmene som benyttes til gjennomføring av avtalen har medført en til tider svært stor arbeidsbelastning. Både prester, proster, prostesekretærer og bispedømmeadministrasjonen har i perioder brukt mye tid og ressurser for å overholde avtalen.

Det har vært en god del negative tilbakemeldinger i forbindelse med gjennomføringen av avtalen. Det kan virke som både problemer og tidsbruk avtar som følge av bruk og økt kunnskap. Felles sluttbrukeropplæring har ikke vært prioritert ut fra kostnadshensyn. Proster og prostesekretærer lærer opp prester ute i prostiene, med bispedømmeadministrasjonen som support og veiledere. I virksomhetsplanen for 2017 er det planlagt kursing for bispedømmeadministrasjon, proster og prostesekretærer.

4.1.3 Gjennomgang av beredskapsordningen

Som følge av arbeidstidsavtalen for prester kom beredskapsordningen inn i ordinær arbeidstid for prestene. Før dette var det 11 beredskapsområder. Beredskapsordningen krevde omlag 0,5 presteårsverk per beredskapsområde, totalt omlag 5,5 årsverk. Denne ressursbruket stod ikke i forhold til antallet henvendelser som kom gjennom beredskapsordningen. Det kom tilbakemeldinger både fra prester og proster om at beredskapsordningen tok for mye ressurser fra andre sentrale oppgaver. Arbeidsgiver innledet derfor dialog og forhandlinger med tillitsvalgte for å redusere antallet beredskapsområder.

I forhandlinger ble det enighet om å redusere antallet beredskapsområder fra 11 til 3. Nye beredskapsområder er:

- Tromsø domprosti
- Finnmark fylke
- Troms fylke, med unntak av domprostiet

Som følge av at de nye beredskapsområdene gikk ut over prostigrensene var det enighet om at deltakelse i ordningen var frivillig. Den nye ordningen ser ut til å fungere da et tilstrekkelig antall prester deltar. Men det har vært noen misforståelser som har medført at prester som ikke deltar i ordningen har blitt oppringt av lokale helseinstitusjoner. Biskopen har derfor sett det som nødvendig å sende ut et informasjonsbrev til de institusjoner og organer som benytter beredskapsordningen. Det arbeides kontinuerlig med å forbedre beredskapsordningen.

4.1.4 Rekrutteringsboliger

Nord-Hålogaland disponerer pr 31.12.2016

- 22 boliger eid av OVF
- 27 kommunale boliger bebodd av prest med boret
- 12 boliger som er beholdt etter at prest med boret er flyttet ut. 7 av disse er bebodd av nytilsatte prester, de øvrige 5 benyttes av vikarer.

Tilgjengelig bolig er et nødvendig middel for at det skal være attraktivt å søke på ledige prestestillinger i Nord-Hålogaland. Det er viktig med forutsigbarhet i forhold til hva boligen vil koste i månedlig leie, samt boligenes standard og størrelse. Noen steder er det en utfordring å skaffe tilfredsstillende bolig. Det er derfor et viktig punkt i rekrutteringsprosessen at arbeidsgiver tilbyr bolig. Dette forutsetter at det er rekrutteringsboliger på steder med stramt boligmarked.

I tidligere ordning med boplikt hadde Nord-Hålogaland en stor andel kommunale presteboliger. Dagens ordning med rekrutteringsboliger i områder med rekrutteringsproblemer har medført en del vansker i løpet av 2016. Dagens ordning fungerer der hvor OVF eier boliger.

Situasjonen er vanskeligere der det tidligere var kommunale boliger. Mange kommuner i Nord-Hålogaland har et stramt boligmarked, og på disse stedene er det nødvendig å ha bolig for å få prest. Noen kommunale boliger er beholdt etter at prest med boret har flyttet ut. Dette er gjort i samråd med kommunene. I dette bispedømmet, spesielt i Finnmark, er det værhardt

og lange avstander. Disponibel bolig i sokn med vakante stillinger er viktig for å kunne utføre nødvendige prestatetjeneste på disse stedene.

OVF har vært tydelige på at de tolker ordningen med rekrutteringsboliger slik at de ikke skal ha noen kostnader eller risiko for tjenesteboliger de ikke eier. Det er behov for en ordning der OVF likebehandler slike saker, uavhengig av om de eier boligen eller ikke. Hvis ikke blir ordningen med rekrutteringsboliger uhensiktsmessig. Det er samtidig viktig at ordningen skaper forutsigbarhet for jobbsøkere.

Det virker mindre rekrutterende når prester ikke vet hvilken bolig de tilbys eller hvilken pris de må betale i leie når de søker eller aksepterer en stilling. Det forventes ikke subsidier, men en forutsigbar pris. I dag ligger leieprisen for boliger som OVF eier omlag 27 % over Skatt Nord sin prisvurdering. Dette er akseptabel leie.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd er av den oppfatning at det må gjøres endringer dersom det skal være en ordning med rekrutteringsboliger og OVF ikke eier alle boligene.

I dette scenariet er det tre muligheter:

- OVF kjøper eller bygger bolig der det er behov for rekrutteringsbolig. Det skaper forutsigbarhet for alle parter. OVF benytter boligen til selvvalgt formål ved vakanser, uten at bispedømmerådet må betale husleie.
- OVF inngår langtidskontrakter med kommuner slik at det skapes samme forutsigbarhet som i de tilfeller OVF eier boligen. De vil da kunne disponere boligen til andre formål ved vakanser. De vil da være ansvarlig for kostnader ved vakanser på samme måte som ved eierskap.
- OVF fastsetter i samarbeid med bispedømmerådet en markedsleie for en bolig med en forhåndsavtalt minimumsstandard, størrelse og beliggenhet. Søkere vil da vite hva de må betale og hvilken standard de kan forvente. OVF må i et slikt tilfelle skaffe en bolig i henhold til avtalt standard. Dersom leieprisen OVF må betale ligger over avtalt markedsleie dekker OVF denne merkostnaden.

4.1.5 Prosess 2017

Fra 1.1.2017 ble Den norske kirke skilt fra staten. Dette skillet krevde en god del forarbeid, bispedømmerådet har bidratt inn i sentrale prosjekter med ansatte fra Nord-Hålogaland.

Resultatet er at alle ansatte ble med over i nytt rettssubjekt. Det virker som ansatte stort sett er tilfredse med overgangen. Dette har jevnlig blitt tematisert på møter både med tillitsvalgte og proster.

4.1.6 HMS

Det har vært 4 møter i RAMU. I denne prosessen har det vært en god dialog med både vernelinjen og tillitsvalgte.

Bispedømmerådet har gjennomført arbeidsmiljøundersøkelser for prester og proster. Tilbakemeldingene var gjennomgående gode. Der det var grunnlag for bekymring er det blitt fulgt opp av biskop og vernelinjen, i samarbeid med prostene. Arbeidstilsynet har lukket saken etter tilsyn i Trondenes prosti.

4.1.7 Likestilling

Det har vært jobbet systematisk og med fokus på å øke andel kvinner i prestedtjenesten i bispedømmet. Dette gir resultat og andelen kvinner er nå økt til 30 %.

Økningen er positiv, men det må fortsatt jobbes målrettet for å få høyere kvinneandel. Bispedømmerådet har et bevisst forhold til at ingen skal diskriminere andre på bakgrunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet eller religion.

Bispedømmerådet er klar over at det i deler av bispedømmet finnes utfordringer knyttet til kvinnelige prester. Flere steder i bispedømmet er det private kristne organisasjoner som eier bygninger som er vigslet til kirkelig bruk og der det holdes gudstjeneste. Noen av disse ønsker ikke å samarbeide med kvinnelige prester, gjengiftede prester eller prester som er positive til å vie personer av samme kjønn.

Kvinneandel i presteskaper

	Kvinner	Totalt	Kvinneandel 2016	Kvinneandel 2015	Kvinneandel 2014
Nord-Hålogaland	24	79	30 %	26 %	26 %

Kilde: DFØ/SAP. Tabellen viser antall kvinnelige prester og totalt antall prester i 2016, samt kvinneandel i presteskaper i 2014, 2015 og 2016. I beregningsgrunnlaget inngår personer ansatt i faste prestestillinger som biskop, domprost, prost, sokneprest, kapellan, spesialprest, prostiprest eller seniorprest.

I 2016 ble det utlyst 19 prestestillinger i Nord-Hålogaland. I snitt var det 2,5 søkere per stilling. Andel kvinnelige søkere var 42,2 %, og andel kvinner som ble tilsatt var 54,5 %. Det viser at tiltakene gir resultat.

Særskilte tiltak for å øke kvinneandelen:

- alle kvalifiserte kvinnelige søkere innkalles til intervju
- «kvinner oppfordres til å søke» benyttes ved utlysninger
- kvinnelige studenter blir prioritert i sommervikariat

Kvinneandel i lederstillinger, biskoper og proster

	Kvinner	Totalt	Kvinneandel
Nord-Hålogaland	3	10	30 %

Kilde: DFØ/SAP. Tabellen viser antall og andel kvinner blant biskoper, domproster og proster i 2016.

Antall kvinner i lederstillinger (proster) i bispedømmet er uendret i forhold til 2015. Det er fokus på å øke kvinneandelen blant proster. Kvinner oppfordres derfor alltid til å søke når det utlyses prostestilling.

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menns, prestestillinger

	År	Prost	Sokneprest	Kapellan	Andre	Totalt
Nord-Hålogaland	2016	101 %	104 %	99 %	91 %	102 %
	2015	100 %	102 %	100 %	95 %	101 %
	2014	106 %	101 %	100 %	92 %	98 %

Bispedømmerådet er tilfreds med lønnsfordelingen i presteskapet. Det er minimal lønnsforskjell mellom kvinner og menn. Den lønnspolitiske planen inneholder en klar føring fra arbeidstakersiden om at forskjellsbehandling i lønn på bakgrunn av kjønn ikke skal forekomme.

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menns, bispedømmekontoret

	År	Ledere	Rådgivere	Konsulenter	Totalt
Nord-Hålogaland	2016	93 %	92 %	109 %	85 %
	2015	87 %	92 %	105 %	86 %
	2014	75 %	98 %	104 %	88 %

Kilde SAP/DFØ: Tabellen viser kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns gjennomsnittslønn ved bispedømmekontorene i 2014 og 2015, fordelt på ulike stillingskategorier. Stillingskategorien "ledere" innbefatter stillingskodene 1055 Personalsjef, 1056 Økonomisjef, 1062 Direktør, 1211 Seksjonssjef og 1407 Avdelingsleder. Kategorien "rådgivere" inkluderer stillingskodene 1364 Seniorrådgiver og 1434 Rådgiver, mens "Konsulenter" innbefatter kodene 1065 Konsulent, 1072 Arkivleder, 1363 Seniorkonsulent og 1408 Førstekonsulent.

Fordelingen i lønnsmassen for ansatte på bispedømmekontoret er mer ujevn. Det skyldes i hovedsak at den kvinnelige andelen arbeidstakere har noe lavere formalkompetanse enn menn og at stiftsdirektøren (mann) er høyere lønnet enn de tre avdelingslederne (to menn og en kvinne).

Sykefravær, deltid og foreldrepermisjon

	Legemeldt sykefravær		Deltid		Foreldrepermisjon	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Nord-Hålogaland	4,4 %	5,2 %	11,8 %	3,2 %	0,4 %	0,6 %

Kilde: DFØ/SAP. Tabellen viser deltid: andel av kvinner og menn i faste stillinger som er ansatt i stillingsprosent lavere enn 100 %; Foreldrepermisjon: Fraværprosenten som følge av foreldrepermisjon blant kvinner og menn i faste stillinger; Legemeldt fravær: Sykefraværprosenten blant kvinner og menn i faste stillinger.

Legemeldt sykefravær for kvinner er gått noe ned, mens fraværet for menn har doblet seg fra 2,5 % i 2015 til 5,2 % i 2016. Dette skyldes langtidssykemeldinger.

4.1.8 Samfunnssikkerhet og beredskap

Biskopen inviteres årlig til fylkesberedskapsmøter av Fylkesmennene i Troms og Finnmark. Han deltok ved begge møter i 2016. Fylkesmannen utarbeider risiko og sårbarhetsanalyser etter innspill fra ulike samarbeidsaktører. Den norske Kirke er med sin lokale tilstedeværelse

en viktig del av samfunnsberedskapen i landsdelen. Dette gjelder både kirkelige ansatte, frivillige og bygningsfasiliteter.

Politidistriktene i vårt bispedømme er redusert fra 4 til 2. Organiseringen av prester med tilknytning til Lokal Redningssentral, LRS, vil bli reorganisert når sammenslåing av politidistriktene er endelig gjennomført i 2017.

Den norske kirke er ikke lenger statskirke fra 01.01.17. Dette får konsekvenser når LRS setter stab siden kirken ikke lenger er obligatorisk samarbeidspartner. Likevel er tilbakemeldingene fra politimestrene i både Troms og Finnmark positive til kirkens deltagelse i LRS også i fremtiden. Kirken har betydelig kompetanse og personell som kan bistå ved større ulykker og kriser.

Som nytt selvstendig rettssubjekt er det behov for å gjennomgå lokalt avtaleverk og beredskapsplaner på nytt. Dette arbeidet har ikke vært prioritert i 2016 på grunn av vakanser i bispedømmerådsadministrasjonen. Arbeidet vil prioriteres våren 2017 og er lagt inn i virksomhetsplanen.

4.1.9 Revisjonsmerknader fra riksrevisjonen

Riksrevisjonens beretning datert 09.05.2016 har følgende konklusjon:

Uttalelse om årsregnskapet:

"Etter Riksrevisjonens mening gir Nord-Hålogaland bispedømmeråds årsregnskap i det alt vesentlige et rettvise bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2015 og av mellomværende med statskassen per 31. desember 2015, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring."

Uttalelse om øvrige forhold:

"Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til ISSAI-ene, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene er i strid med administrativt regelverk for økonomistyring."

4.1.10 Fellesføringer for styring og ledelse i staten

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2016 ikke gjennomført en systematisk kartlegging/undersøkelse av hvordan brukerne opplever virksomheten.

5 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Årsrapport 2015 gir en beskrivelse av bispedømmets bosetning og utviklingstrekk. En stor offentlig sektor ble omtalt som en støtdemper for de store svingningene. Hovedtrekkene i befolkningsutviklingen og hvordan innvandringen i løpet av den siste 20-årsperioden har bidratt til å stabilisere befolkningsutviklingen, ble omtalt. Næringsutviklingen i bispedømmet ble beskrevet som positiv. Den bidrar til optimisme og en viss forutsigbarhet. Dette er utviklingstrekk som vil være førende framover.

Endringer i befolkningsstrukturen, definerte vekstområder og kommunereformen vil være premissleverandører for hvor og hvordan ressursfordelingen i bispedømmet skal være i fremtiden. Den norske kirke skal være en landsdekkende og lokalt forankret kirke. Det er kostnadskrevenende å oppfylle kravet om lokal forankring innenfor den tildelte økonomiske rammen. Dette henger sammen med at Nord-Hålogaland bispedømme befinner seg i en landsdel med store avstander, små kommuner og sokn. Kostnadsutviklingen de siste årene har medført at biskop og bispedømmeråd har satt et sterkere fokus på hvordan fremtidig ressursfordeling i bispedømmet skal være. Dette kan bety at steder som i dag har fast prest, i nær fremtid kan bli betjent på en annen måte enn i dag. Dette vil flere steder bli utfordrende for det lokale menighetsarbeidet hvor frivillighet er viktig og hvor presten er en viktig pådriver. En mulig konsekvens av mangel på fast prest kan bli at kommunenes tildeling til den lokale kirke reduseres ytterligere.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har over tid arbeidet målrettet med rekruttering til kirkelige stillinger. Samtidig er det begrenset tilgang på kateketer og diakoner. Bispedømmet har ikke lyktes med å etablere stillinger innenfor disse kategorier uten statlig finansiering. Dette har sammenheng med at det ikke er noen tradisjon i bispedømmet for stillinger finansiert av menigheter, frivillige organisasjoner eller andre samarbeidsparter. Bispedømmet består av mange små kommuner med svak økonomi. Konsekvensen av dette er at mange kommuner ikke har mulighet til å delfinansiere stillinger innenfor diakoni som er et vedtatt satsningsområde.

Statistikken viser at oppslutningen om gudstjenesteliv og kirkelige handlinger i bispedømmet er noenlunde stabilt. Antall medlemmer holder seg på samme nivå. Det er potensial til å få flere av kirkens medlemmer til å engasjere seg i den lokale kirke. Den norske kirke har en stor kontaktflate. Dette gir håp og optimisme når det gjelder kirkens fremtidsutsikter i nord.

Samisk språk og kulturkompetanse er en stor utfordring og må styrkes. Erfaringen er at kompetansehevende tiltak er svært kostnad- og ressurskrevenende i tillegg til at tilbudene er noe begrenset. Behovet for kompetansehevende tiltak er et nødvendig løft som hele Den norske kirke må gjennomføre i samarbeid med bispedømmerådet.

Endringene i relasjonen til staten gjør at kirken i større grad må synliggjøre seg selv og sine tilbud i det offentlige rom. På bakgrunn av det gode arbeidet som utføres av kirkelige tilsatte på alle nivå, er biskop og bispedømmeråd optimistiske med tanke på å opprettholde og utvikle Den norske kirke i Nord-Hålogaland bispedømme.

6 ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommantar årsregnskapet 2016

Formål

Nord-Hålogaland bispedømmeråd er underlagt Kulturdepartementet. Bispedømmerådet er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskapet i hht. kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i hht. bestemmelser om økonomistyring i Staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav i «Virksomhets- og økonomiinstruks for bispedømmerådene i Den norske kirke» fastsatt av FAD 31.01.2013.

Vi mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Nord-Hålogaland bispedømmeråds disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2016 disponert en tildeling på kap. 0340 post 01 Driftsutgifter på kr. 82.098.000,- og hatt et inntektskrav på kap. 3340 post 01 på kr. 1.533.000,-. Netto tildeling utgjør med det kr. 80.565.000,-, noe som er kr. 841.000,- mindre enn netto tildeling ved utgangen av 2015. I tillegg har bispedømmerådet mottatt en belastningsfullmakt fra Kirkerådet på kap. 0340 post 75 Trosopplæring på kr. 29.676.274,-, jfr. bevilgningsrapporteringen og note B.

Merutgiften for post 01 Driftsutgifter ble kr. 6.807.886,- og merinntekten for post 01 Driftsinntekter på kr. 65.118,- gir Nord-Hålogaland bispedømmeråd en samlet merutgift i 2016 på kr. 6.742.768,- (jfr. beregninger i note B).

Regnskapet for 2015 viste et merforbruk på kr. 1.727.516,-, som har redusert tildelingen for 2016 tilsvarende. Følgelig er resultatet for 2016 isolert et merforbruk på kr. 5.015.252,-.

For belastningsfullmakt fra Kirkerådet på kap. 0340 post 75 Trosopplæring og andre kirkelige formål viser regnskapet et mindreforbruk på kr. 974.422,-.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift utgjør kr. 88.905.886,-, mot kr. 83.778.092,- i 2015.

Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter er kr. 71.260.911, mot kr. 67.309.330,- i 2015 (jfr. note 2). Økningen er på kr. 3.951.581, noe som utgjør 5,87 % fra 2015. Økning i utbetalinger til lønn og sosiale utgifter skyldes flere forhold; generell lønnsøkning i fbm. årets lønnsoppgjør, tilleggslønn i fbm. prestenes arbeidstidsavtale, lønnsøkning for prostene i fbm. lederavtalen.

Lønnsandelen av driftsutgiftene er på ca. 80 %, noe den har vært de siste 3 år.

Bispedømmerådets tilgjengelige tildeling er ikke tilstrekkelig til å ha full bemanning i alle stillinger gjennom hele året. Vårt interne budsjett for 2016 la opp til en besparelse på lønn og godtgjørelser med om lag kr. 6.750.000,- i fht. full bemanning. Dette for å komme i budsjettmessig balanse. Resultatet for 2016 viser at man ikke har lyktes i dette, og merforbruket innen lønn og godtgjørelser isolert er på kr. 6.252.000,- i fht. budsjettet. Det kan her tillegges at bispedømmerådet ila. 2016 har avsluttet 2 peronalsaker som har vært økonomisk krevende over noe tid.

Andre utbetalinger til drift utgjør kr. 17.644.975,-, noe som er en økning med kr. 1.176.213,- (7,14 %) fra 2015. Reiseutgifter er her den klart største utgiftsposten, og tilsvarer 8,62 % av disponibel tildeling. Årets studietur utgjør en vesentlig del av reiseutgiftene, men det var vanskelig å avlyse denne på det tidspunktet vi ble oppmerksom på bispedømmerådets økonomiske utfordringer.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2016 ikke foretatt investeringer eller kjøp av aksjer.

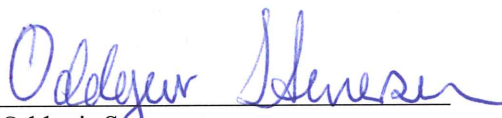
Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen skal foreligge senest 1. mai 2017. Beretningen er offentlig fra det tidspunkt den utstedes fra Riksrevisjonen. All underliggende korrespondanse knyttet til den finansielle revisjonen er da samtidig offentlig informasjon. Revisjonsberetningen vil bli publisert på Nord-Hålogaland bispedømmeråds nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Tromsø, 16.03.17

Kai Krogh
leder, Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Oddgeir Stehersen
stiftsdirektør, Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser

eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindretgift
0340	Den norske kirke	01	Driftsutgifter	A, B	82 098 000	88 905 886	-6 807 886
0340	Den norske kirke	21	Spesielle driftsutgifter	A	1 327 000	0	1 327 000
0340	Den norske kirke	75	Tilskudd til trosopplæring	B	0	28 701 852	
	<i>Sum utgiftsført</i>				83 425 000	117 607 739	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merinntekt og mindretinntekt(-)
3340	Den norske kirke	01	Ymse inntekter	A, B	1 533 000	1 598 118	65 118
3340	Den norske kirke	02	Inntekter ved oppdrag	A	1 327 000	0	-1 327 000
5309	Tilfeldige inntekter	29			0	138 426	
5700	Arbeidsgiveravgift SLP	72			0	2 614 509	
	<i>Sum inntektsført</i>				2 860 000	4 351 053	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer		113 256 686
60071501	Norges Bank KK /innbetalinger	3 954 720
60071502	Norges Bank KK/utbetalinger	-120 808 637
703883	Endring i mellomværende med statskassen	3 597 232
	<i>Sum rapportert</i>	0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

	31.12.2016	31.12.2015	Endring
703883	Mellomværende med statskassen	-168 598	-3 765 829
			3 597 232

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0340 01	-1 728 000	83 826 000	82 098 000
3340 01		1 533 000	1 533 000
0340 21		1 327 000	1 327 000
3340 02		1 327 000	1 327 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merugift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merugift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparing(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0340 01		-6 807 886	0	-6 807 886	65 118	0	0	-6 742 768	4 191 300	0
0340 21		974 422	0	974 422	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	0	66 350	0
0340 75										

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjetfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter:

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har for 2016 mottatt belastningsfullmakt fra Kirkerådet på totalt kr. 28.233.000,- på kapittel/post 0340 75 Tilskudd til trosoppplæring og andre kirkelege formål, hvorav kr. 16.590.000,- gjelder tilskudd til trosoppplæring og kr. 11.643.000,- gjelder tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk.

I tillegg har Nord-Hålogaland bispedømmeråd under denne belastningsfullmakten fått overført totalt kr. 1.443.274,- fra 2015 til 2016, hvorav kr. 872.474,- gjelder tilskudd til trosoppplæring og kr. 570.800,- gjelder tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2016 et samlet mindreforbruk på denne posten på kr. 974.422,-.

Mulig overførbart beløp:

Som følge av et samlet merforbruk på kapittel/post 0340 01 på kr. 6.742.768,- er det for 2016 imet grunnlag for overføring til neste budsjettår.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	524 350	200 850
Salgs- og leieinntekter	1	1 003 715	474 023
Andre inntekter	1	70 053	44 897
<i>Sum inntekter fra drift</i>		1 598 118	719 770
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	71 260 911	67 309 330
Andre utbetalinger til drift	3	17 644 975	16 468 762
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		88 905 886	83 778 092
Netto rapporterte driftsutgifter		87 307 768	83 058 322
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	0	75 194
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		0	75 194
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		0	75 194
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	28 701 852	25 484 015
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		28 701 852	25 484 015
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		138 426	139 678
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		2 614 509	2 503 434
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		0	0
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-2 752 935	-2 643 112
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		113 256 686	105 974 418
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2016	2015
Fordringer		10 000	-10 781
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		0	-3 524 118
Skyldige offentlige avgifter		-12 500	0
Annen gjeld		-166 098	-230 930
Sum mellomværende med statskassen	8	-168 598	-3 765 829

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	524 350	200 850
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	524 350	200 850
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	50 000	0
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	0	60 000
Eksterne refusjonsinntekter	755 869	302 347
Tilfeldige inntekter	63 846	4 216
Kursinntekter	38 000	35 460
Annen leieinntekt	96 000	72 000
Sum salgs- og leieinnbetalinger	1 003 715	474 023
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	70 053	44 897
Sum andre innbetalinger	70 053	44 897
Sum innbetalinger fra drift	1 598 118	719 770

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	68 590 050	64 479 643
Arbeidsgiveravgift	2 614 509	2 503 434
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 958 905	-2 131 796
Andre ytelser	2 015 257	2 458 049
Sum utbetalinger til lønn	71 260 911	67 309 330
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	93,7	96,4

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	2 029 654	1 992 114
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	227 003	4 281
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	421 282	430 801
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyrsanskaffelser	331 328	419 291
Leie av maskiner, inventar og lignende	1 194 315	871 086
Kjøp av fremmede tjenester	2 934 395	2 770 446
Reiser og diett	7 078 082	6 671 286
Øvrige driftsutgifter	3 428 916	3 309 457
Sum andre utbetalinger til drift	17 644 975	16 468 762

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	75 194
Sum utbetaling til investeringer	0	75 194

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2016	31.12.2015
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2016	31.12.2015
Tilskudd til menigheter og fellesråd	28 701 852	25 484 015
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	28 701 852	25 484 015

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016	31.12.2016	
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer 1)	10 000	10 000	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	10 000	10 000	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	0	0	0
Skyldige offentlige avgifter 2)	-12 500	-12 500	0
Annen kortsiktig gjeld 3)	-166 098	-166 098	0
<i>Sum</i>	-178 598	-178 598	0
Sum	-168 598	-168 598	0

1) Gjelder arbeidsgiverlån til ansatt.
2) Gjelder mva.beløp på utgående faktura fra periode 12.2016.
3) Gjelder div. fakturaer på totalt kr. 163.697,70 som er bokført i periode 12.2016, men ikke ble utbetalt fra bankkonto før den 03.01.2017. I tillegg kr. 2.400,- i kantinetrekk for ansatt, som ikke har blitt inntektsført gjennom året.

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Selskap 1							
Selskap 2							
Selskap 3							
Balanseført verdi 31.12.2016							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.